

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет соціології та права
Кафедра соціології**

**«До захисту допущено»
Завідувач кафедри соціології
Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУЄВ
«11» червня 2024 р.**

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Врегулювання конфліктів та
медіація»
спеціальності 054 «Соціологія»
на тему: “Соціальні механізми формування та трансформації ціннісних
орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту”**

Виконала:
студентка IV курсу, групи СЛ-01
Охрімук Катерина Дмитрівна

Керівник:
Доцент кафедри соціології, кандидат
філософських наук, доцент
Коломієць Тетяна Володимирівна

Рецензент:
Професор кафедри теорії та практики управління,
д.держ.упр., професор
Ткачова Наталія Миколаївна

**Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.
Студентка Охрімук Катерина Дмитрівна**

Київ – 2024 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО» Факультет соціології та права
Кафедра соціології**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 054 - «Соціологія»

Освітньо-професійна програма «Врегулювання конфліктів та медіація»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Павло ФЕДОРЧЕНКО-КУТУЄВ

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Охрімук Катерині Дмитрівній

1. Тема роботи «Соціальні механізми формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту», керівник роботи доцент кафедри соціології, кандидат філософських наук Коломієць Т.В, затверджені наказом по університету від «20» травня 2024 р. №2024-с.
2. Термін подання студентом роботи: 11 червня 2024.
3. Об'єкт дослідження - українська молодь.
Предмет - ціннісні орієнтації української молоді.
4. Зміст роботи: 1. Теоретичний аспект ціннісних орієнтирів умовах збройного конфлікту. 2. Аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту. 3. Емпіричне дослідження трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.
5. Перелік ілюстративного матеріалу
6. Дата видачі завдання: 15 квітня 2024 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення напрямку дослідження	Вересень 2023 р.	
2	Формування джерельної бази дослідження	Жовтень-листопад 2023 р.	
3	Складання розгорнутого плану	Грудень 2023 р.	
4	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань)	Січень 2024 р.	
5	Підготовка і написання I розділу дипломної роботи (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ)	Лютий-березень 2024 р.	
6	Написання II розділу дипломної роботи (АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ)	Березень-квітень 2024 р.	

7	Написання III розділу дипломної роботи (ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)	Квітень-травень 2024 р.	
8	Написання висновків, анотації, оформлення джерельної бази	Травень 2024 р.	
9	Передача дипломної роботи на кафедру	15 червня 2024 р.	

Студент

Катерина ОХРІМУК

Керівник роботи

Тетяна КОЛОМІЄЦЬ

Анотація

Охрімук К.Д. Соціальні механізми формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту – На правах рукопису. Кваліфікаційна робота за напрямом 054 «Соціологія». – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», кафедра соціології. – Київ, 2024.

У кваліфікаційній роботі було здійснено аналіз теоретичних аспектів ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту. Досліджено основні аспекти теоретичних досліджень поняття “збройний конфлікт”. Здійснено аналіз та дослідження поняття “ціннісних орієнтирів”. Визначено роль соціальних механізмів при формуванні ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту. Здійснено аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту. Здійснено аналіз впливу збройного конфлікту в Україні на освітянський та трудовий потенціал молоді. Визначено роль засобів масової інформації в формуванні ціннісних орієнтирів сучасної української молоді. Здійснено аналіз молодіжної політики України. Проведено фокус-групове дослідження: “Емпіричне дослідження трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту”. Здійснено аналіз результатів дослідження. Визначено проблеми та перспективи формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.

Ключові слова: українська молодь, збройний конфлікт, трансформація, цінності, ціннісні орієнтири, молодіжна політика, засоби масової інформації, соціальні механізми.

Abstract

Okhrimuk K.D. Social mechanisms of formation and transformation of value orientations of Ukrainian youth in conditions of armed conflict - Copyright of the manuscript. Qualification work in direction 054 "Sociology". - National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Department of Sociology. - Kyiv, 2024.

In the qualification work, an analysis of theoretical aspects of value orientations in conditions of armed conflict was carried out. The main aspects of theoretical studies of the concept of "armed conflict" were studied. An analysis and study of the concept of "value orientations" was carried out. The role of social mechanisms in the formation of value orientations in the conditions of armed conflict is defined. An analysis of the transformation of the value orientations of Ukrainian youth in the conditions of the armed conflict was carried out. An analysis of the impact of the armed conflict in Ukraine on the educational and labor potential of young people was carried out. The role of the mass media in the formation of value orientations of modern Ukrainian youth was determined. The analysis of the youth policy of Ukraine was carried out. A focus group study was conducted: "Empirical study of the transformation of value orientations of Ukrainian youth in the conditions of armed conflict." Valid analysis of research results. The problems and prospects of the formation and transformation of value orientations of Ukrainian youth in the conditions of armed conflict are determined.

Keywords: Ukrainian youth, armed conflict, transformation, values, value orientations, youth policy, mass media, social mechanisms.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	7
1.1. Основні аспекти теоретичних досліджень поняття “збройний конфлікт”.....	7
1.2. Аналіз поняття “ціннісних орієнтирів”.....	11
1.3. Роль соціальних механізмів при формуванні ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту.....	13
1.4. Висновки до першого розділу.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	18
2.1. Аналіз впливу збройного конфлікту в Україні на освітянський та трудовий потенціал молоді.....	18
2.2. Роль засобів масової інформації в формуванні ціннісних орієнтирів сучасної української молоді.....	21
2.3. Аналіз молодіжної політики України.....	25
2.4. Висновки до другого розділу.....	29
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	30
3.1. Методика та організація дослідження.....	30
3.2. Аналіз результатів дослідження.....	35
3.3. Проблеми та перспективи формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.....	45
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми. Молодь - важлива ланка суспільства. За її ініціативи відбуваються найбільші історичні зміни, вона є модератором сучасності, основним ресурсом в економічних відносинах, двигуном змін, основою розбудови та капсулою знань. У зв'язку з цією характеристикою, стає зрозуміло, що повномасштабне вторгнення в Україну не залишило без уваги саме молодь, і це не лише про вплив на їхнє життя, але й про вплив молоді на конфлікт.

З початком повномасштабного вторгнення багато молодих людей зайняли активну громадянську позицію. Цінності набули нового значення. Їхня етнічна приналежність стала рушійною силою та мотивацією до активних дій, молодь почала волонтерити, дуже багато людей пішли до лав Збройних Сил України.

Суспільство об'єдналось, важливим стали національна свідомість та єдність. Спостерігались тенденції масового переходу на українську мову, відмови від російського контенту та закріплювалась культура «донатів». Проте, з часом позитивні тенденції стали просідати. Я все більше зустрічала людей, серед молоді, які намагались «забути про війну», абстрагуватись від негативу, та повертатись до старих наративів життя.

Соціальні механізми охоплюють різні соціальні структури та інститути, вони формують наші цінності, наративи, звички, позиції, бачення, навички, оточення. Применшити їхній вплив та важливість важко. Тому, дослідження їхнього функціонування та політики взаємодії дозволить пояснити соціальні процеси, вичленити проблеми та скласти перелік необхідних рекомендацій щодо їхнього покращення та спрямування. Тож, вважаю доцільним та актуальним дослідити, яким чином соціальні механізми формують та трансформують ціннісні орієнтири української молоді в умовах збройного конфлікту та як має будуватися

стратегія молодіжної політики, щоб закріпити новостворену культуру серед молоді, щоб сприяти розвитку соціальному балансу та розвитку.

Стан наукової розробленості проблеми. В соціологічних дослідженнях “ціннісні орієнтири” часто стають об’єктом аналізу. В умовах збройного конфлікту, під сильним тиском нових умов життєдіяльності відбулося формування нових цінностей, які допомогли об’єднати населення на початку повномасштабного вторгнення для того, щоб Україна вистояла. Молодь, яка завжди займає активну позицію та є чинником змін, піддалася трансформації найбільше і саме дослідження змін серед молоді дасть можливість сформувати молодіжну політику, яка дозволить покращити не лише соціальні, але й економічні, політичні та культурні вектори.

Мета дослідження. Виявити соціальні механізми, які впливають на формування та трансформацію ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту. Проаналізувати вплив збройного конфлікту на ціннісні установки та орієнтири української молоді. Визначити основні проблеми, які виникають під час трансформації цінностей молоді в умовах збройного конфлікту.

Завдання дослідження:

- визначити основні аспекти теоретичних досліджень поняття “збройний конфлікт”
- зробити аналіз та дослідження поняття “ціннісних орієнтирів”
- визначити роль соціальних механізмів при формуванні ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту.
- здійснити аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.
- здійснити аналіз впливу збройного конфлікту в Україні на освітянський та трудовий потенціал молоді.

- визначити роль засобів масової інформації в формуванні ціннісних орієнтирів сучасної української молоді.
- здійснити аналіз молодіжної політики України.
- провести фокус-групове дослідження: “Емпіричне дослідження трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту”.
- здійснити аналіз результатів дослідження.
- визначити проблеми та перспективи формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.

Об’єкт дослідження: українська молодь, яка переживає збройний конфлікт.

Предмет дослідження: ціннісні орієнтації та установки української молоді в умовах конфлікту.

Методи дослідження: Дослідження базується на методологічному підході, який включає аналіз літературних джерел. Розгляд основних аспектів збройних конфліктів та їх вплив на молодь, зокрема через соціальні механізми. Для емпіричного дослідження було застосоване фокус-групове дослідження.

Теоретичне значення: Результати дослідження внесуть вагомий внесок у наше розуміння впливу збройного конфлікту на ціннісні установки молоді та дозволять розробити теоретичний фундамент для подальших досліджень у цій області.

Практичне значення: Отримані результати можуть слугувати основою для розробки ефективних соціальних програм та ініціатив, спрямованих на підтримку молоді в умовах збройного конфлікту.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та рекомендацій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 80 (з них 50 основного тексту). Список використаних джерел містить 25 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.1. Основні аспекти теоретичних досліджень поняття “збройний конфлікт”

Поняття “збройний конфлікт” ми чуємо звідусіль. Засоби масової інформації, соціальні мережі, радіо, література транслиують нам події останніх кількох років, реалій українських громадян. Ми використовуємо його кругом і позначаємо його найчастіше, як війну. Проте, чи тотожні ці поняття?

Спроба визначення терміна «збройний конфлікт» знайдена в судовій практиці, а саме в рішенні Міжнародного кримінального трибуналу по колишній Югославії, у справі «Тадіч», де зазначено, що збройний конфлікт має місце щоразу, коли держави вдаються до сили або коли відбувається тривале збройне зіткнення між урядовими силами й організованими збройними групами чи ж між такими групами всередині однієї держави [15].

Тобто перший висновок, який можна зробити з даного опису, що збройним конфлікт, може називатися лише у випадку застосування зброї, будь-які інші види насильства не дають можливість класифікувати конфлікт, як збройний.

Відмінності між «війною» і «збройним конфліктом» доволі умовні, а саме вважається, що поняття «збройний конфлікт» є ширшим та охоплює поняття «війна». Однак не кожен збройний конфлікт можна називати війною, оскільки між ними існує суттєва відмінність, зокрема війна має такі ознаки: акт оголошення війни; розірвання дипломатичних відносин між воюючими державами, що є наслідком оголошення війни; анулювання двосторонніх договорів, особливо політичних. Поняття «війна» вживається для позначення збройного протистояння між двома або декількома суверенними державами. Натомість, коли відбувається громадянська війна

або народ чи нація борються за незалежність, застосовують термін «збройний конфлікт». Війна спричиняє зміну всього суспільства, а саме державні інститути починають виконувати специфічні функції, що зумовлені війною. Під час збройного конфлікту не відбувається докорінна зміна всього державного механізму на військовий лад. Збройний конфлікт – це збройна боротьба між державами або між державою та антиурядовими військовими формуваннями [2, с. 9].

З вищенаведеного тексту виходить свого роду певний дисонанс. На прикладі України розглянемо дане поняття. З 2014 року на території нашої держави ведуться активні бойові дії, зумовлені зазіханням країною агресором на державну цілісність та суверенітет України. З 2022 року в Україні розгорнулася повномасштабна війна. З опису основних характеристик поняття “Війна”, така ознака, як “акт оголошення війни” не відбувся. В Україні досі введений військовий стан, але не стан війни. Особливість цієї ситуації полягає в наступному.

Оскільки Росія вторглася в Україну без формального оголошення війни, назвавши це “спеціальною військовою операцією”, чи означає це, що Україна сама мала заявити про стан війни з Росією - щоб легше врегульовувати питання міжнародної допомоги, компенсацій та звільнення полонених? У міжнародному праві про “стан війни” (state of war - англ.) вперше згадується у Конвенції про відкриття воєнних дій, яку схвалили в Гаазі 1907 року, і яку визнав СРСР. За нею, про стан війни має повідомити та сторона, яка напала, а не жертва агресії [17].

Проте, цей факт не означає, що без формального оголошення війни, країна не вважатиметься агресором. Відповідно до Резолюції Генасамблеї ООН, яка датується 14 грудня 1974 року, у випадку, якщо якась з країн здійснила акт застосування збройної сили першою - це є достатньою підставою, щоб вважати дану країну - агресором. Повертаючись до визначення поняття “збройний конфлікт” та критеріїв, які характеризують

його, то конфлікт в Україні важко назвати лише збройним, це війна. Так, відсутнє дотримання певних ознак, проте, об'єктивно оцінюючи - це ніщо більше, як спекуляція зі сторони країни-агресора.

Наприклад, на думку С.Ф. Денисова та К.С. Кардаша, “під збройним конфліктом розуміють дії з вирішення національно-етнічних, релігійних та інших суперечностей із застосуванням засобів збройного насильства, за яких держава не переходить в особливий стан, визначений як війна, і не вводить режим воєнного стану в країні або на частині її території, а збройна боротьба не виходить за межі операційного напрямку” [4, с. 109].

На мою думку, дана інтерпретація буде досить некоректною. Одними з наймасштабніших, найкривавіших та найтриваліших війн, причиною яких були саме конфлікти побудовані на національно-етнічних та релігійних суперечностях. Наприклад, однією з найбільш відомих є Тридцятирічна війна, конфлікт між католицькими та протестанськими державами, наслідки якої - це гибель мільйонів цивільного населення, військових, за найменшими оцінками це 5-6 мільйонів загиблих. Тому, така інтерпретація поняття “збройний конфлікт” , мені здається, не враховує весь масштаб наслідків збройного протистояння, зумовлене національно-етнічними або релігійними суперечностями.

Визначення міжнародного збройного конфлікту міститься у ст. 2 Женевських конвенцій 1949 р. [19], де зазначено, що міжнародний збройний конфлікт – це збройне зіткнення, яке виникає між двома або декількома Високими Договірними Сторонами. Відмінною рисою є державний кордон: конфлікт між двома або більше державами вважається міжнародним збройним конфліктом, а збройні зіткнення, що відбуваються в межах території однієї держави, – не міжнародними (внутрішніми) збройними конфліктами (або громадянськими війнами). У протоколі II до Женевських конвенцій щодо захисту жертв збройних конфліктів не міжнародного характеру (ст. 1 ч. 2) [18] зазначено, що цей протокол не

застосовується до випадків порушення внутрішнього порядку та виникнення обстановки внутрішньої напруженості, таких як безпорядки, окремі та спорадичні акти насильства та інші акти аналогічного характеру, оскільки вони не є збройними конфліктами (ст. 1 ч. 2). Біглий огляд наведених норм міжнародного права підтверджує тезу про те, що сучасний збройний конфлікт, якому притаманні гібридні ознаки, поєднує в собі ознаки зазначених видів протистояння (агресії, зовнішнього та внутрішнього збройного конфлікту). Зміст вищенаведених науково-теоретичних позицій щодо сутності й особливостей сучасного збройного конфлікту загалом і в Україні зокрема дозволяє дійти наступного висновку: війна – це збройний конфлікт, але збройний конфлікт не завжди переростає у війну [8].

Отже, юридичний термін «збройний конфлікт» – це по факту те, що ми називаємо війною. Як слідує з III Гаазької конвенції, визначення «війна» передбачає формальний акт оголошення збройного протистояння. По закінченню Другої світової юридична й дипломатична процедури оголошення війни стали менш поширеними, війни все частіше називали збройними конфліктами. Збройний конфлікт, відповідно міжнародного гуманітарного права, може бути міжнародним і неміжнародним. Він не передбачає обов'язкового формального акту оголошення війни. Вважається, що міжнародний збройний конфлікт виникає тільки-но одна держава застосовує свої збройні сили проти іншої. При цьому не мають значення ані інтенсивність, тривалість протистояння, ані оголошення (або не оголошення) війни, її визнання або невизнання. Враховується лише втілений в конкретні дії воєнний намір однієї держави стосовно іншої. Цього достатньо для застосування норм міжнародного гуманітарного права (МГП) [16].

1.2. Аналіз та дослідження поняття “ціннісних орієнтирів”

Дослідження та визначення ціннісних орієнтирів великих соціальних груп є важливим для ведення управлінської діяльності, розуміння особливостей поведінки, причини її зумовлення та прогнозування наслідків. Світ насичений подіями. Щодня ми приймаємо чийсь позицію, пристаємо на чийсь сторону, даємо свої судження, приймаємо або критикуємо чийсь вибір зі словами: “Я б ніколи так не зробив...”. Що керує нами в цей момент? Наші цінності. Вони формують наше світобачення, впливають на нашу поведінку та навіть наше оточення. Ціннісні орієнтації носять характер особистісних та загальнолюдських, які формуються під впливом соціально-економічних та історичних процесів. Важлива відмінність полягає в тому, що індивідуальні ціннісні орієнтації набуваються в межах загальнолюдських, а не навпаки. Проте, однією із найхарактерніших властивостей цінностей є її суб’єктивність. Тобто, серед всієї ієрархії ціннісних орієнтацій можна виділити глобальні та ті, які формуються під впливом особистого досвіду. Оскільки, умовою та перспективою розвитку суспільства є позиція та діяльність молоді, то цей етап, який розділяє період дитинства та період дорослого віку, вимагає окремого розгляду.

Ціннісні орієнтації розглядаються як один із компонентів, що входить до структури особистості: ціннісні орієнтації – це складне утворення, що вбирає в себе рівні форми взаємодії суспільного та індивідуального в особистості, специфічні форми усвідомлення особистістю навколишнього світу, свого минулого, теперішнього і майбутнього, а також сутності свого власного «Я». Наявність сформованої системи ціннісних орієнтацій забезпечує гармонію внутрішнього світу особистості, сприяє систематизації її знань, норм, стереотипів поведінки та самоствердженню особистості, реалізації соціальних очікувань [4, с. 12-14] .

Ті цінності, які одна людина вважає цінністю, для іншої такими не є. За цією ознакою, можна стверджувати, що ціннісні орієнтації носять характер особистісного сприйняття та відтворення. Без сумніву, людина є істота соціальна, процес соціалізації, тобто розуміння норм та правил суспільства, відбувається в процесі взаємодії з іншими. В цей самий період відбувається усвідомлення загальнолюдських чи глобальних цінностей такі, як свобода, гуманізм, сім'я та багато інших. На їхній основі, ми, спираючись на власний досвід, формуємо індивідуальні ціннісні орієнтації, які є основою нашого світогляду та регулятором власної поведінки. Розуміючи ціннісні орієнтації соціальної групи, до якої ти належиш, можна формувати міжособистісні відносини.

Формуючись у певний історичний період, цінності продовжували існувати, змінюватися так само, як одночасно змінюються цілі покоління людей, наслідуючи і позитивне, і негативне з життя своїх попередників. Із точки зору пріоритетності індивідуальні цінності людини (особистості) завжди превалюють над суспільними. Індивідуальні цінності – сполучна ланка між людиною і суспільством, культурою конкретного суспільства. Цінною була і залишається сама людина – її життя, діяльність, творчість, – людина як істота не стільки біологічне, скільки соціальна. У подальших наукових дослідженнях доцільно звернути увагу на такі проблеми, як ціннісні орієнтації молодого покоління в сучасних умовах та вплив на них зовнішніх факторів [6].

У ході історичного розвитку сформувався цілий ряд механізмів, з допомогою яких здійснюється передача цінностей через покоління. Хотіла б звернути увагу саме на формування ціннісних орієнтирів великих соціальних груп. Чому це важливо? Тому, що інституціональні перетворення можуть закріпитися в суспільстві лише за умови, коли ціннісні установки, які транслиують соціальні інститути - цим же ж суспільством і сприймається. Таким чином, відбувається орієнтація на ці

цінності, яка проявляється в поведінці індивіда та в цілому соціальних груп. Враховуючи, що об'єктом мого дослідження є саме українська молодь, яка буде фундаментом післявоєнної відбудови країни, то їхні установки мають бути пріоритетом для формування, щоб в майбутньому відбулося їхнє доцільне спрямування на розвиток та покращення якості життя, для підтримки україноцентричних поглядів.

Отже, цінності – це, з одного боку, властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання. Інакше кажучи, це соціально-значущі уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, любов, дружба тощо. Вони, зазвичай, не піддаються сумніву, але видозмінюються, є еталоном, ідеалом для людей. З іншого боку – це відношення суб'єкта до предметів та явищ реальності, яке виражається ціннісними орієнтаціями, соціальними установками, якостями особистості. Тут вони виступають як певна структура особистості. Перший аспект суспільний, другий – особистісний [3, с. 27].

1.3. Роль соціальних механізмів при формуванні ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту

Для того, щоб якісно надати оцінку даному судженню, варто розпочати з основної дефініції, а саме що таке “соціальні механізми”.

Соціальний механізм - це взаємодія соціальних структур, норм, інститутів, зразків поведінки тощо, за допомогою якої забезпечується стале функціонування соціальної системи [24]. Щодо соціальних інститутів - це історично сформовані стійкі форми організації та регулювання спільної діяльності людей, спрямовані на задоволення фундаментальних потреб суспільства, що включають в себе сукупність ролей, зразків поведінки, формальних і неформальних правил, які регулюють певний тип соціальних відносин. Наприклад, соціальними інститутами можна вважати сім'ю,

освіту, релігію, економіку, політику, охорону здоров'я, право, засоби масової інформації. От власне, ці приклади є однією з основ забезпечення формування ціннісних орієнтирів в межах суспільства якоїсь країни. Їхня взаємодія утворює механізм впливу.

Наприклад, з допомогою сім'ї відбувається первинна соціалізація. Соціалізація - це процес засвоєння та відтворення соціальних норм та цінностей, тоді як первинна соціалізація охоплює період від народження до формування зрілої особистості. Тобто в цей людина засвоює основні та базові цінності, які притаманні їхньому суспільству. У випадку, якщо наприклад сім'я є соціально-неблагополучною, то як наслідок, з часом в умовах виживання в такому оточенні в людини розвиватимуться такі цінності, які в загальноприйнятому розумінні будуть відхиленням від норм поведінки. Щодо освіти, то тут йдеться мова не лише про знання, важливим фактором є знайомство з історією, культурою, в цілому формування патріотизму та толерантності. Мабуть одними з найважливіших зараз є ЗМК. Сучасні технології заповнюють собою соціальний простір. Диктування тенденцій з боку інтернет мереж, медіа, ширший доступ до інформації дозволяють ознайомлюватися та запозичувати цінності, які можуть бути даному суспільству не притаманні. Це призводить до конфлікту поколінь між групами «батьки» й «діти», як наслідок конфлікт ціннісних орієнтирів. Тут ми можемо бачити зв'язок між такими соціальними інститутами, як “сім'я” та “ЗМІ”, які через різницю своєї діяльності призводять до не єдиного соціального механізму, який формує норми. Неоднобоке бачення процесів - корисно, якщо уникати формування так званих псевдо-цінностей. До них належать ті цінності, які не сприяють становленню індивіда як особистості та соціально-активної людини. Вони створюють помилкове та вузьке бачення соціальних процесів.

Т.М.Титаренко наголошує на тому, що розвиток ціннісної сфери українців дещо відмінний від ціннісної сфери людей у західних країнах:

“сучасна Україна поки що йде шляхом не постмодернізації, а модернізації, що передбачає збільшення економічних і політичних можливостей суспільства, рух від бідності до багатства. Саме тому навколо нас домінує досить цинічна і відверта мотивація досягнення, і до постматеріалістичних цінностей у масовій свідомості ще далеко. Але розвинені країни вже пройшли цей етап розвитку, для них значення інструментальної раціональності зменшується, а цінності постмодернізму з акцентом на ефективному життєздійсненні стають усе популярнішими. Наші розвинені сусіди не можуть не впливати на нас, певною мірою заражаючи своєю постмодерною постматеріальністю” [11].

Тут досить чітко підкреслено особливості реагування соціальних інститутів в Україні на зовнішні фактори. Система цінностей в Україні не готова до західної культури.

Проблема полягає в тому, що багато з тих цінностей, які виховувало радянське суспільство, поступово почали змінюватися, бо, з одного боку, нові соціально-економічні умови вимагають від людини таких якостей, як готовність до ризику і особисту відповідальність за свої вчинки, уміння швидко пристосовуватися до економічної кон'юнктури, готовність наполегливо працювати заради досягнення добробуту та успіху. З іншого боку, цінності, що в минулому мали високий ранг і пов'язувалися із закріпленими в масовій свідомості соціально-психологічними стереотипами, пріоритету колективного над індивідуальним, самореалізації особистості в праці, сьогодні молоддю заперечуються. Криза традиційних ціннісних орієнтацій особливо яскраво проявляється у сфері праці, ставленні до роботи. І саме тому вивчення змін у системі ціннісних орієнтацій молоді сприятиме виробленню ефективніших засобів і методів вирішення молодіжних проблем зокрема і проблем суспільства взагалі [13].

На сучасному етапі становлення українського процесу реформування державно-суспільного ладу у різноманітному спектрі небезпек, чільне місце займають соціальні небезпеки і загрози. Поглиблення кризових процесів, серйозні помилки та прорахунки у здійсненні радикальних реформ сприяли досягненню критичних величин соціальних втрат. Інтегральними показниками соціального неблагополуччя суспільства та зниження рівня його безпеки є погіршення демографічних характеристик, що відображають загальний стан генофонду, зростання девіантних проявів, зниження рівня життя більшості населення країни, зростаюча соціальна диференціація за майновою ознакою, надмірна поляризація доходів, значне руйнування соціальної. В даний час існують також безліч проблем, що дозволяють стверджувати про зниження соціальної безпеки соціуму, серйозні соціальні небезпеки та загрози, що ускладнюють ефективне здійснення діяльності влади із захисту своєї країни [5].

Тобто, ми стикаємося з тим фактом, що в умовах збройного конфлікту, соціальні механізми є недієздатні, не має єдиного фокусу спрямування цінностей. Тому, варто зрозуміти, що соціальні механізми відіграють важливу роль у формуванні цінностей. Стикнувшись з викликами сучасності, стає зрозуміло, що дані моделі не є адаптованими під реальність. Соціальні механізми формуються у взаємодії соціальних структур, які у свою чергу, маючи певні функції, забезпечують механізми формування ціннісних орієнтирів учасників цієї групи. Тому, я вважаю, що роль соціальних механізмів применшити важко. Вони необхідні для розбудови спільних цінностей населення, для того щоб зберегти єдину ціль, мету та мотивацію в умовах збройного конфлікту.

1.4. Висновки до першого розділу

Отже, в даному розділі були розглянуті теоретичні аспекти формування ціннісних орієнтирів, особливість їхнього формування в умовах збройного конфлікту, були визначені важливість ролі соціальних механізмів та проаналізовано різницю між українською та європейською системою цінностей, була надана інтерпретація таким поняттям, як “збройний конфлікт”, “ціннісні орієнтири”, “соціальні механізми”, “соціальний інститут”. Як висновок, можна зазначити, що формування ціннісних орієнтацій української молоді відбувається не стихійно. Регуляція соціальних норм, цінностей відбувається в межах соціальних інститутів. Основними соціальними інститутами, які впливають на формування системи цінностей молоді, є сім’я, де відбувається первинна соціалізація, виховання та формування особистості, підготовка до дорослого життя, система освіти, у тому числі неформальна освіта, тобто здобуття професійних навичок, навичок роботи в колективі, засоби масової інформації та соціальні мережі, громадські організації та інститути громадянського суспільства у цілому, де відбувається обмін інформацією, соціальна комунікація, практичні навички спілкування та соціальної взаємодії, система органів публічної влади, тобто формування та реалізація молодіжної політики, спрямованої на створення сприятливого середовища для соціального становлення та розвитку молоді [25].

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.1. Аналіз впливу збройного конфлікту в Україні на освітянський та трудовий потенціал молоді

У попередньому розділі ми розглянули теоретичні аспекти основних понять, а саме “збройний конфлікт”, “ціннісні орієнтири”, “соціальні механізми”, визначили їхню роль, вплив та важливість. Зараз доцільно розглянути, яким чином збройний конфлікт вплинув на практичну діяльність молоді. В умовах повномасштабної війни перед Україною постали ряд викликів та проблем. Деякі з них існували і раніше, а зараз загострюються, а деякі сформувалися вже в умовах загострення збройного конфлікту. Найбільш насущні питання, які на мою думку, потребують окремого розгляду - це саме освітянський та трудовий потенціал молоді.

Проте, перш за все, я пропоную виставити вікові межі молоді. Саме вони часто ставали центром наукових дискусій та суперечок. Оскільки, для визначення такої характеристики як вік молоді необхідно враховувати показники різних галузей науки, тому це зумовило проблему. В різних країнах перехід від дитинства до юнацтва відбувається в різні проміжки часу, наприклад в США він відбувається раніше, ніж в Україні, власне і як період становлення дорослого. Тобто, вирахувати крайні показники досить важко. У зв'язку з цим, кожна країна декларує молодь в різні вікові рамки. Зокрема, ООН вважає молоддю людей віком від 15 до 24 років, тоді як вітчизняний підхід визначає поняття «молодь» віком від 14 до 35 років. Цей факт ще раз доводить диференціацію суспільства за ознакою ціннісних орієнтацій, на яких формується становлення молоді зокрема. Тому, ми опиратимосся на класифікацію віку молоді від 14-ти до 35-ти років.

Тобто, логічний висновок, що молодь охоплює кілька етапів свого становлення, як своєї індивідуальності, так і своєї соціальної ідентифікації. Більшість за такий проміжок часу, саме в цей вік - закінчує школу, вступає

у вищій навчальний заклад, здобуває вищу освіту або професійно-технічну, проходить процес сепарації від батьків, навчається самостійності, самостійному проживанню, вибудовує трудові зв'язки, займається самореалізацією, створює сім'ю та багато чого іншого...

За останніх кілька років не лише Україну, але й світ сколихнув ряд світових подій. Перша - це пандемія, друга - це кривава війна в Україні. Сучасна українська молодь має особливий характер і риси, які суттєво відрізняють її з поміж інших соціальних груп, а понад усе – від старшого покоління. Це зумовлено не лише біологічними, психологічними та соціальними процесами, але й політичними, економічними й суспільними перетвореннями, яких зазнала сучасна молодь та молодь, яка знаходиться в періоді свого формування. Ці події змусили адаптувати цілу систему під нові умови дійсності. Соціальна ізоляція, відсутність живого спілкування, обмежений простір перебування, потім вимушене переміщення, втрата житла, роботи... Це все реальні історії наша сьогодення. Збройний конфлікт забрав одну з базових потреб людини - відчуття безпеки та стабільності. Незважаючи на ці перешкоди - був знайдений вихід, наслідки якого досі важко оцінити.

Як вже було зазначено молодь - це основа соціальних змін, але крім цього це ще й основа економічних зв'язків, трудових відносин та новизний рушій в науці. Як вже зазначалося, освіта як соціальний інститут також впливає на формування цінностей молоді. В умовах збройного конфлікту, освіта в Україні реформувалася. Дистанційна освіта, неформальна - стали основою пізнання серед молоді. Безумовно, що дистанційне навчання має ряд переваг, проте, важко заперечити той факт, що якість навчання та знань значно знизилася. Втратилася цінність отримання знань від іншої люди, від практика, якщо ти маєш доступ до інтернету. Чого вартує тільки розвиток штучного інтелекту, який дуже швидко заповнив молодь. Апатія, відсутність мотивації та ніякого заохочення поглинають освітянські

заклади...Такий формат, який є більш мобільним - не дає можливості задовільняти якісь свої інші потреби, наприклад потребу в спілкуванні. Також, я звернула б увагу і на соціальну справедливість, а проявляється вона в тому, що знання та навички поступово відходять з пріоритетних оцінок тих самих студентів. Надважливими стають гонки за рейтингами, проте ніхто не піклується про якість. Це і є основна цінність зараз, на жаль - не кількість, а якість. А такий не здоровий підхід до навчання та освітнього процесу вирощує таких спеціалістів, через яких під загрозою можуть виявитися головні стратегічні галузі. Це інженери, лікарі, аналітики...та багато інших мало в чому зможуть себе проявити як фахівця, а це наслідки більш масштабного характеру вже в межах держави. Окрім недоліків в освіті, які сформувалися в умовах збройного конфлікту, є в цілому її неефективність, в той час як ситуація лише погіршується. Безумовно, що перше в чому це проявляється - це ринок праці. У зв'язку з військовими діями, які відбуваються на нашій території з-за кордон емігрувало, за різними підрахунками, близько шести мільйонів українців.

Відчутною різниця між біженцями за кордоном та внутрішніми переселенцями є, коли йдеться про економічні чинники. Якщо серед біженців понад 40% вже мають роботу, то серед тих, хто залишився в Україні, таких близько третини. Відповідно, різною є й відповідь на питання, чи вистачає на життя: тим, кому вдається покривати усі свої головні потреби, серед біженців удвічі більше, ніж серед переселенців. Як біженці, так і переселенці покладаються на соціальну допомогу та одноразові грошові виплати. Але серед ВПО таких значно більше, ніж серед біженців за кордоном. Особливо вражає різниця у тому, скільки українців перепрофільовуються, щоб знайти роботу, - серед біженців таких вже 11%, тоді як серед переселенців всередині країни – лише 0,2%. “Якщо вже зараз не почати створювати умови для повернення вимушених мігрантів, Україна може втратити до 113 млрд доларів ВВП за 10 років, що також може

означати недоотримання близько 45 млрд доларів податкових надходжень”, - каже Дмитро Ливч, керівник аналітичного напрямку Центру економічного відновлення. [23]

З огляду на вищесказане, можна зробити висновок, що Україна втрачає свої перспективні кваліфіковані кадри. Міграція сприяє виїзду молоді з-за кордон у пошуку кращого життя, заробітку. Багато хто продовжує перебувати в Україні, але при тому працює на іноземні компанії, тому що там конкурентна зарплата. І це пояснюється, тому що внутрішній патріотизм, не забезпечить твої базові потреби. Цінності молоді носять більш матеріалізований характер. Тому, що освіта не дає якості та гарантії в майбутньому працевлаштування, а умови війни не дають захмарних можливостей та перспектив. Тому, в даній ситуації це проблема міграції молоді та їхнє небажання повертатися в Україну на довгострокову перспективу. Як факт - це інтеграція з європейськими цінностями та менталітетом, головне в цій інтеграції не втратити свою ідентичність.

2.2.Роль засобів масової інформації в формуванні ціннісних орієнтирів сучасної української молоді

Зараз в світі панує епоха “медіакратії”, коли влада ЗМІ не тільки відображають та інтерпретують дійсність, але й конструюють її за власними правилами. Важливо дати розуміння, що таке засоби масової інформації. Засоби масової інформації - це особливий вид засобів масових комунікацій і відрізняються від інших інституціалізацією, тобто наявністю постійного спеціального апарату планування відбору, підготовки для поширення інформації або її виробництва. З початку повномасштабного вторгнення, інформація повністю заповнила наш простір. Засоби масової інформації - особливий вид засобів масових комунікацій і відрізняються від інших інституціалізацією, тобто наявністю постійного спеціального апарату

планування відбору, підготовки для поширення інформації або її виробництва. Ми постійно займалися моніторингом останніх подій, ділилися новинами, слухали різних аналітиків, порівнювали їхні судження. На даному етапі, люди почали більш критично підходити до аналізу інформації та дійсності, але це не зменшує вплив на формування цінностей серед молоді.

Хочу наголосити також на масовій свідомості. ЗМІ безпосередньо впливають на її формування. Це той особливий вид суспільної свідомості, що включає в себе впливові в суспільстві переконання, настрої, погляди, уявлення, соціальні почуття, емоції, які розділяються великими соціальними спільнотами. Тобто, на інституті масової інформації лежить велика відповідальність впливу на свідомість, яка базується на своїх ціннісних орієнтирах.

Тому, варто розглянути, що особливого зараз транслують засоби масової інформації через різні ресурси? Безумовно, українську культуру. Вперше за стільки років незалежності - з'явилася цінність мови, цінність української культури, її масове поширення. Слухати українську музику, говорити українською мовою, вивчати українську історію та культури, відроджувати те, що роками занепадало - стало модно. І важко заперечити той факт, що саме через канали масової інформації відбувається поширення наших цінностей, які визначають нас, як націю.

В процесі функціонування засоби масової інформації здійснюють двобічний зв'язок між комунікатором та реципієнтом (тим, хто сприймає інформацію), відбувається своєрідне спілкування - не особисте, а за допомогою масових форм зв'язку. "Зрозуміло, що діяльність ЗМІ має важливі суспільно-політичні наслідки, оскільки характер масової інформації, адресований аудиторії, визначає значною мірою її ставлення до дійсності і напрям соціальних акцій" [7].

Сучасні технології дозволяють охопити великий обсяг матеріалу та інформації. Людина не встигає обробляти такий великий потік інформації, людський мозок не справляється.

Нове покоління зростає у добу прогресу в електроніці і техніці, у нових економічних, соціальних та політичних умовах. Під час суспільних перетворень, що відбуваються в Україні, за останніми спостереженнями, значно підвищилася значущість для молоді таких життєвих цінностей, як державна незалежність, демократичний розвиток України, національно-культурне відродження, свобода слова, демократичний контроль за прийняттям державних рішень, участь у політичному житті [22]. Такі орієнтації безумовно зумовлені збройним конфліктом на території України. Ще однією особливістю, якою характеризується молодь – це питання гордості за країну. Це одна з ключових якостей громадянина та патріота. Тобто, це процес формування нових ціннісних орієнтацій з метою відновлення того менталітету, який був під загрозою зникнення. В цьому форматі українська молодь є новою формою розуміння громадянина.

Проте, останнім часом є помітний певний регрес у цінностях молоді. Велику кількість конфліктів постійно розганяють на різних платформах, це і мовний конфлікт, і конфлікт між мобілізованими та так званими “ухилянтами” та багато інших. Часто відбувається поширення фейків з метою дискредитації влади, багато хто починає “забувати про війну”, щоб відгородити себе від будь-яких негативних подій.

З наведених аргументів доцільно зазначити, що для молодих активних користувачів мережі Інтернет властива орієнтація на «цінності статусу», пов’язані з лідерством, владою, авторитетом тощо. Це може бути пов’язано і з факторами комфортності Інтернету як простору повсякденності, і з тим, що віртуальна «демонстрація» досягнення успіху та статусу інструментально простіша в Інтернет-просторі, ніж у реальному житті.

Однак, буде помилкою розглядати лише негативні аспекти впливу мережі Інтернет на молодь.

Беззаперечним є факт, що інформаційні технології роблять молодь більш мобільною і комунікабельною, вони вчаться швидко реагувати на зміни, що відбуваються в навколишньому середовищі, а головне, здатні сприймати велику кількість інформації, одночасно виконуючи супутні дії. Безсумнівно - це впливає на формування цінностей, світогляду і практичного досвіду, отже, відбувається зміна параметрів і форм процесу соціалізації молоді. Упевнено можна стверджувати, що сьогодні відбувається розвиток іншої свідомості, цілковито інших цінностей і моралі нового покоління, що істотно відрізняє його від попереднього. Однак, завданням батьків та педагогів є підвищення значущості духовних та естетичних цінностей і формування критичного ставлення до змісту інформації в мережі Інтернет та пропагованим у ній сумнівним цінностям [10].

Власне кажучи, переоцінити роль засобів масової інформації, якби там не було, першочергове їхнє завдання - це інформування населення. А в умовах збройного конфлікту - це важлива зброя для місцевого населення. Якщо виділяти, як окрему групу саме молодь, то тут йдеться мова більше про соціально-культурний контекст. Тобто, основні цінності формуються та трансформуються саме в рамках соціального та культурного розвитку. Як наслідок розвиток україномовного контенту, розгорнута ціла кампанія щодо поширення всього українського в різних галузях - це і творчість, і наука. Проте, будемо об'єктивними. Інколи цього недостатньо. Інформаційна війна, яка точиться в Україні все ж таки дає свої негативні результати. Проте, в такій ситуації головне зберігати критичне мислення, тверезий розум, але при тому не полишати своєї громадської та громадянської позиції. І висвітлювати будь-яку соціальну несправедливість, але при тому не для того, щоб створювати конфлікт та негативні образи, а

щоб навчити якісної взаємодії, щоб комунікація та внутрішня інтеграція українців лише покращувалася.

2.3. Аналіз молодіжної політики України.

Підвалини молодіжної політики в незалежній Україні було закладено з прийняттям Верховною Радою України Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 року)¹ та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 року)², якими визначаються загальні засади створення умов соціального становлення та розвитку молоді, основні напрями реалізації державної молодіжної політики [9].

На даному етапі, найбільш вразливою групою населення є молодь, оскільки молодіжна політика охоплює всі сфери діяльності, яка повинна забезпечувати не лише розвиток, але й майбутню реалізацію та застосування отриманих навичок. Економічна ситуація, яка склалася в країні, негативно впливає і на соціальну сферу. Наприклад, молоді люди часто мусять йти на роботу, у зв'язку з фінансовим незабезпеченням, не здобувши освіти – це призводить до еміграції, відповідно вплив робочої сили. Як результат, відсутність реалізації в економічному плані призупиняє становлення особистісного розвитку людини та становлення її як суб'єкта громадських відносин. Зараз це ще й умови збройного конфлікту, який в свою чергу також має свій вплив на спрямування молоді зараз.

Проблеми механізмів реалізації державної молодіжної політики - недосконалість правового регулювання; низький рівень науково-методичного забезпечення процесу; низький рівень взаємодії центральних і регіональних/місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, які представляють інтереси молоді; нечіткість визначення прав і обов'язків молоді та суб'єктів, які беруть участь у реалізації державної молодіжної

політики. Відповідно у державних та регіональних програмах фіксувалися шляхи подолання проблем. Все це правильно. Однак є ще одна проблема, базова. Суть її полягає в патерналістському характері молодіжної політики в Україні, що проявляється у намаганнях контролювати та направляти розвиток молодих людей з боку дорослих протягом якомога довшого періоду. Хоча молодь і розглядається як «ресурс, що буде визначати напрямки уряду та політики», застосування патерналістського підходу призводить до того, що молодь розвивається так, як цього хочуть дорослі. Патерналістський підхід дуже чітко визначає бажання дорослих щоб «молодь, яку ми хочемо бачити» йшла шляхом, «яким ми хочемо». Тому, які б чудові і інноваційні молодіжні стратегії і програми не розроблялися, патерналістський підхід буде нівелювати ефективність цих документів [9].

Оскільки поведінка та діяльність людини визначається його цінними показниками та директивами, то пріоритет в управлінні молодіжною політикою є створення такого середовища, що сприяє формуванню морально-етичних, громадянських та інших орієнтирів, з метою побудувати власне життя та всебічно розвивати потенціал молоді.

Реальна ситуація в системі управління молоддю в Україні показує збільшення важливості демократичних політичних цінностей через події останніх років у житті українського суспільства. Паралельно з зменшенням рівня важливості серед молодих цінностей, пов'язаних з самореалізацією, існує збільшення просоціальних цінностей, пов'язаних із застосуванням соціальних зв'язків, зокрема, мова йде про налагодження комунікації. Існуючі пропорції в ціннісних орієнтаціях молоді, обумовлені особливостями сучасного етапу розвитку держави та суспільства, потребують належного врахування у процесі формування та реалізації молодіжної політики та побудови відносин між молоддю та органами публічної влади.

Таким чином, сприяння духовному і фізичному розвитку молоді, виховання почуття громадянської свідомості та патріотизму; сприяння реалізації творчого потенціалу; формування правової культури та профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі; захист молодих громадян від дискримінації з мотивів віку; залучення молоді до соціально-економічного, політичного та культурного життя, подолання її соціально-політичної апатії; сприяння підприємницькій діяльності молоді, урахування особливостей умов життєдіяльності та життєвих цілей різних соціальних груп молоді; підтримка талановитої та обдарованої молоді, молодіжних громадських організацій; сприяння поглибленню міжнародних молодіжних контактів [21] – основні заходи, які повинні здійснюватися молодіжною політикою.

У рекомендаціях парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: "Ціннісні орієнтації сучасної української молоді" зазначається, що «молодь є енергійною рушійною силою, якій належить визначальна роль у розвитку суспільства». Вона налаштована на реформаторські зміни в країні і наполегливо долучається до їх реалізації. Це проявляється у проведенні акцій та мітингів, участі в конференціях, академічній мобільності, реалізації наукових проектів, представлення країни в міжнародних змаганнях та конкурсах, волонтерстві, участі у бойових діях, долученість до громадських організацій.

Міністерство молоді та спорту України спільно з проєктним офісом реформ UNICEF та ОВА провели аналіз утворення в Україні молодіжних рад, головною метою яких є залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях, та є виявленням демократії для молоді, створює можливість знайти проактивних одномудців та разом впливати на рішення регіонального чи місцевого рівнів задля самовдосконалення та ефективного розвитку громад, міст, регіонів України. Станом на грудень 2023 року, відповідно до типових положень про молодіжні

ради, в країні налічується 410 молодіжних рад з яких, 19 - регіонального рівня та 391 - місцевого рівня (детальніше на інфографіці). Найбільше молодіжних рад в Україні утворено в Кіровоградській області - 37, Львівській області - 30, та в Дніпропетровській - 27. Загальна кількість членів молодіжних рад України різного рівня становить – 7029 молодих осіб [20].

Базуючись на цій інформації та на особистих спостереженнях, хочу зауважити, що молодь, за своєю специфікою є ініціативною. Ця група має класні навички для організації та взаємодії. З початком повномасштабного вторгнення, в Україну прийшло багато міжнародних організацій, які в співпраці з міністерством організують проекти по реалізації молодіжних стартапів. Наприклад, організація в партнерстві з ЮНІСЕФ серію воркшопів “Молодь 2035”. Це шість заходів для активної молоді від Ради з молодіжних питань при президентові України, до якого можна долучитися з метою спільнотворення молодіжної політики України. Для того, щоб проаналізувати поточний стан у різних сферах молодіжної політики, для врахування цих даних під час розробки Концепції Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2026-2030 роки. Також проводять, всеукраїнські науково-технологічні фестивалі, молодіжні відеофестивалі, спільно з ініціативи ООН, окрім цих проектів існує багато інших. Наприклад проект “Спільно”, в якому молодь, як працівники в міжнародній організації та волонтери, могла взаємодіяти з дітьми ВПО, дітьми, які знаходяться в складних життєвих обставинах, які залишилися без батьківського піклування. Також така форма взаємодії, окрім реалізації власних проектів, дає можливість стати частиною великої світової спільноти, оскільки такого роду організації часто пропонують різноманітні вакансії. А це безпосередньо досвід та здобуття нових навичок, оскільки в рамках проекту для молоді часто проводяться різноманітні тренінги та навчання.

Отже, молодіжна політика — дуже динамічна система, яка змінюється як під впливом зовнішніх чинників (соціально-економічних, політичних змін і тому подібних), так і внутрішніх (зміна цінностей, інтересів, орієнтирів самої молоді). Це, безперечно, повинно впливати на реалізацію державної молодіжної політики у напрямі підвищення мобільності. Кожне молоде покоління має свої характерні особливості, потреби і, відповідно, потребує постійної переорієнтації уваги держави. Державну молодіжну політику не можна реалізувати раз і назавжди — це має бути постійна і системна діяльність держави [1].

2.4. Висновки до другого розділу

У цьому розділі був проведений аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту шляхом аналізу таких соціальних інститутів як освіта, ринок праці, міграція, засоби масової інформації та молодіжної політики.

Молодіжні програми у співпраці з міжнародними організаціями демонструють зміни ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту, фокусує увагу на позитивних тенденціях та непохитних позиціях молоді, які можуть стати фундаментом для розбудови держави. Також, варто не забувати про важливість розуміння взаємодії соціальних мереж, інформаційного простору та соціальних програм. Ці чинники не лише визначають перспективи молодого покоління, але й формують основу для майбутнього громадянського суспільства. Відповідальне використання інноваційних підходів та розвинені механізми впливу можуть сприяти позитивним змінам у ціннісних установах молоді, спрямовуючи їх на шлях миру, толерантності та гармонії.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

3.1. Методика та організація дослідження.

1. Відбувається визначення мети, завдань дослідження та гіпотези.
2. Формується інтерпретація та операціоналізація основних понять, за допомогою індикаторів готуються основні питання та гайд для модератора.
3. Формується вибірка учасників для дослідження, обирається оптимальна кількість учасників.
4. Організація фокус-групового дослідження, пошук людей, вибір місця та оптимального формату для спілкування.
5. Проведення дослідження, здійснення відеозапису фокус-групи.
6. Проводиться транскрипція.
7. Аналіз отриманих даних.
8. Формування висновків та рекомендацій.

Метод - фокус-групове дослідження. Для того, щоб зрозуміти сутність даного питання, потрібно скласти цілісну картину особистості, її почуття, її етапи, бачення, вплив і саме фокус-група, в якій ми зможемо, відверто обговорюючи індикатори дослідження, дійти до суті та таким чином охопити представників різних соціальних груп, тобто різного віку, різної освіти, різного статусу, різних цінностей, різних цілей і т.д.

Проблемна ситуація: збройний конфлікт на сході України, що розпочався у 2014 році, а потім повномасштабне вторгнення у 2022 році, значно вплинуло на соціальну, економічну та політичну ситуацію в країні. Молодь, як найбільш адаптивна і чутлива до змін соціальна група, зазнала значних змін у своїх ціннісних орієнтирах. В умовах конфлікту, соціальні, економічні і політичні фактори можуть впливати на світогляд, мотивацію, і поведінкові моделі молодих людей. Дослідження трансформації ціннісних

орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту є надзвичайно важливим для розуміння змін у суспільстві та для розробки адекватних соціальних і молодіжних політик.

Об'єкт дослідження: українська молодь, яка проживає збройний конфлікт.

Предмет: ціннісні орієнтири української молоді та їх трансформація під впливом соціальних, економічних і політичних умов, викликаних збройним конфліктом.

Мета: виявлення та аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту, а також визначення факторів, що впливають на ці зміни.

Завдання:

1. Виявлення основних цінностей.
2. Визначити ключові фактори, що вплинули на зміни у ціннісних орієнтирах.
3. Дослідити вплив ЗМІ на трансформацію цінностей в умовах збройного конфлікту.
4. Обговорити перспективи становлення молоді в Україні.
5. Сформувати рекомендації щодо розробки ефективної молодіжної політики в умовах збройного конфлікту та післявоєнної відбудови.

Гіпотези:

1. Збройний конфлікт спричиняє зміщення ціннісних орієнтирів української молоді у бік пріоритетизації безпеки та стабільності.
2. В умовах збройного конфлікту підвищується значущість соціальних зв'язків та підтримки близьких.
3. Збройний конфлікт призводить до переоцінки економічних цінностей та підвищення значущості матеріальних благ.
4. Інформаційний простір (медіа та соціальні мережі) суттєво впливає на трансформацію ціннісних орієнтирів української молоді.

5. Збройний конфлікт підвищує патріотичні настрої та зміцнює національну ідентичність серед молоді.

6. Вимушена міграція впливає на зміну ціннісних орієнтирів, сприяючи інтеграції нових культурних та соціальних норм.

Вибірка: в моєму дослідженні прийме участь 6 респондентів. Всі вони належать до різних регіонів України, які перебувають в окупації, які є зоною бойових дій, прифронтові міста та міста, на території яких не ведуться активні бойові дії. Прийматимуть участь, як жінки, так і чоловіки. Вікова категорія від 17 до 35 років. Серед них є студенти, безробітні, люди, які перебувають на державній службі, волонтери, працівники міжнародних організацій, звичайні робітники та школярка.

Ключові питання:

1. Які цінності були для вас важливими до початку збройного конфлікту?
2. Як збройний конфлікт вплинув на ваше відчуття безпеки та стабільності?
3. Чи стали соціальні зв'язки більш значущими для вас? Якщо так, то яким чином?
4. Чи відчуваєте ви зміну у важливості матеріальних благ та фінансової стабільності? Як це проявляється?
5. Чи довелося вам або вашим знайомим виїхати в евакуюватися в межах України чи з-за кордон через повномасштабне вторгнення? Як це вплинуло на ваші цінності та життєві пріоритети?
6. Чи впливають медіа та соціальні мережі на ваші погляди стосовно напруженої ситуації в країні?
7. Як ви ставитеся до майбутнього України і вашої ролі в її розвитку?
8. Які молодіжні програми дозволили б вберегти набуті цінності молоді в умовах війни?

Інтерпретація:

Збройний конфлікт - це ситуація, яка повинна досягти певного порогу конфронтації, інтенсивності; у цьому випадку конфлікт між двома або більшою кількістю держав вважається міжнародним, а збройні зіткнення в межах території однієї держави – не міжнародними; невизнання чи неоголошення конфлікту збройним, його тривалості, території охоплення, кількості поранених не впливає на дію міжнародного гуманітарного права [12].

Ціннісні орієнтири - можна вважати все те, що може цінувати особистість, що є для неї значущим і важливим [6].

Міграція - це процес переміщення або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни, що включає будь-які пересування людей, незалежно від причин. Дати визначення терміна «мігрант» не так легко.

ЗМІ - це особливий вид засобів масових комунікацій і відрізняються від інших інституціоналізацією, тобто наявністю постійного спеціального апарату планування відбору, підготовки для поширення інформації або її виробництва.

Соціальні зв'язки - це взаємодія індивідів у формі обміну соціальними діями.

Операціоналізація:

Ціннісні орієнтири - це ті переконання, які є для нас значущими. Індикатори: безпека, сім'я, друзі, здоров'я, самореалізація, справедливість.

Українська молодь - категорія населення, вікова група якої 15-35 років.

Трансформація цінностей - зміна пріоритетів та значень в житті.

Збройний конфлікт - період повномасштабного вторгнення, з початку 24 лютого 2024 року і до сьогодні.

Очікувані результати: визначення основних факторів впливу на молодь, розуміння майбутніх цілей та спільне формування рекомендації щодо модифікації молодіжної політики.

Очікувана тривалість: 1-1,5 години

Місце проведення: відеоконференція в ZOOM

Програма дослідження:

1. Які цінності для вас були основою вашої життєдіяльності до початку збройного конфлікту, назвіть три основні?
2. Повномасштабне вторгнення, яке розпочалося в 2022 році, справило неабияке враження на кожного, безумовно це велике потрясіння. На вашу думку, чи змінилися ваші життєві пріоритети з початком повномасштабного вторгнення? Якщо так, то яким чином?
3. Наскільки важливими для вас стали безпека та стабільність? Чи змінилося ваше ставлення до цих аспектів порівняно з періодом до конфлікту?
4. Які у Вас взаємовідносини з вашими близькими, чи змінилися вони з початком повномасштабної війни, можливо ваші відносини покращилася або навпаки погіршилися? І це нормально, оскільки, кожна людина по-своєму проживає стресові ситуації, які можуть позначатися на взаємовідносинах.
5. Чи стали зворотній зв'язок та підтримка важливішими для вас під час збройного конфлікту? У чому це проявляється?
6. В умовах війни, існує ряд перешкод для забезпечення себе, своєї сім'ї. Чи стикалися Ви з економічними труднощами? Чи стали матеріальні блага та фінансова стабільність важливішими для вас?
7. Чи доводилося Вам або вашим близьким переїжджати через бойові дії в межах України чи за межі держави? Чи відобразилося це якимось чином на вашому спілкуванні?
8. Чи стикалися Ви з соціальними та культурними контекстами через міграцію?

9. Як збройний конфлікт вплинув на ваші патріотичні почуття та національну ідентичність?

10. Чи змінилися ваші погляди на роль України у вашому житті та ваше місце у майбутньому країни?

11. З початком збройного конфлікту в Україні розгорнулася ціла інформаційна кампанія. На вашу думку, чи мають медіа та соціальні мережі вплив на наші погляди на економічні, політичні, культурні аспекти?

12. Повномасштабна війна вплинула на всі галузі, в тому числі й на освіту. Як Ви відноситеся до певної кризи освіти в Україні?

13. Які набуті цінності ви хотіли б зберегти в майбутньому? І яким чином це можна реалізувати?

3.2. Аналіз результатів дослідження.

Збройний конфлікт в Україні, розпочався ще у 2014 році, з початку анексії АРК. З часом це перейшло у повномасштабну війну в лютому 2022 року. Це суттєво змінило життя українців, в тому числі молоді. Цей період став чинником нашої трансформації та змусив переглянути свої цінності та пріоритети. В нових реаліях постійної загрози своєму життю, постійному стресу, психологічним травмам, люди стали переоцінювати багато речей, га яких будувалося їхнє життя. Перш, ніж війна стала частиною нашого побуту та повсякденного життя, цінності української молоді були досить опосередкованими та в якійсь мірі очевидними. На перше місце виходили такі цінності, як сім'я, друзі, матеріальна стабільність та особистий розвиток. Ці цінності сформувалися на базі власного досвіду, соціального капіталу, особистих цілей. Проте, з початком повномасштабного вторгнення в Україну відбулися зміни в свідомості. На перший план у

молоді вийшли такі, як здавалося раніше базові потреби - це безпека, як особиста, так і безпека близького кола людей та здоров'я. Багато хто з респондентів зазначив, що важливим також є підтримка психоемоційного стану. А такі цінності, як кар'єрний ріст, матеріальний добробут, хоча й залишаються значущими для молоді, проте не є першочерговими. Достатньо помітною стала культурна цінність та посилення національної свідомості та ідентичності. Молодь стала активніше не лише споживати, але й популяризувати українську культуру. Сюди відноситься і мова, і музика, і кінематограф, і традиції - це все стало способом проявити свою позицію та підтримку національної гідності, свідомості. Це засвідчує ріст патріотизму серед молоді.

Важливою цінністю для молоді став час. Час, який, можна провести разом зі своїми близькими. Цінність та важливість таких дрібних, але важливих моментів набули іншого значення. Це в свою чергу призвело до зміцнення соціальних зв'язків між близьким колом спілкування, так і з малознайомими людьми, проте з якими ви розділяєте одні цінності та одну біль. Це навчило підтримки. Беручи до уваги той факт, респонденти мають різний соціальний статус, спеціалізацію, займається різною діяльністю, має різні життєві обставини, то незважаючи на це, молодь України поділяє схожі трансформації цінностей.

Будемо об'єктивними, війна суттєво вплинула на ціннісні орієнтири, таким чином, змусивши переглянути свої життєві позиції та адаптувати їх під нову умови. Це той період, який або загартує та об'єднає молодь, або навпаки роздробить. З аналізу фокус-групового дослідження, спостерігається процес будівництва нового покоління, яке глибоко усвідомлює цінність безпеки, національної свідомості та соціальних контактів. Таким чином, у період війни, люди заново вчаться цінувати базові потреби, які раніше сприймалися, як належне. Ці зміни показують

здатність молоді адаптуватися до сьогоднішніх реалій, при тому не втрачаючи прагнення до самореалізації.

Також, під час фокус-групового дослідження був наголос на переосмислення стосунків з сім'єю та друзями. Багато хто з молоді визнає той факт, що війна вплинула на їхні стосунки з родиною, але в негативному аспекті, а саме в позитивному. В таких умовах сім'ї стали більш згуртовані та емоційно-ближчими. Тепер підтримка, будь-якого роду, та допомога стали основою українських сімей. Люди почали між собою більше та частіше спілкуватися, а діалоги стали більш глибокими. Тому, як висновок, відзначається, що соціальні зв'язки у сім'ях зміцнилися. Сім'я - стала цінністю, а стосунки в сім'ї - джерелом підтримки та стабільності. Коли ми говоримо про соціальні зв'язки, то наголос йде не лише на сім'ю, але й на друзів, які займають важливу частину нашого життя. У перші місяці повномасштабного вторгнення багато хто почав більш активно спілкуватися зі знайомими та друзями, з якими можливо навіть ніколи не було тісного зв'язку та тісної комунікації.

У зв'язку з новими обставинами з'явилася потреба обмінюватися інформацією та підтримувати один одного. Проте, з огляду на розповіді респондентів, з часом, активність у спілкуванні явно знизилася. Це швидше за все пов'язано з тим, що люди адаптувалися до нових реалій, до постійного інформаційного потоку, що в якійсь мірі навіть втомилися від кількості спілкування, тому ця активність знизилася. Проте, багато хто зазначає, що їхні стосунки з друзями не змінилися. Ті дружні зв'язки, які які були сформовані до розгортання повномасштабної війни, стали ще більш міцнішими зараз. Тобто, прослідковується ще одна динаміка серед молоді. Більшість на початку, через спільне переживання кризи, контактували з великою кількістю людей, проте згодом ця кількість контактів пішла на спад. Збройний конфлікт також призвів до того, що молодь стала більше цінувати підтримку та взаємодопомогу з боку інших.

Важливими стали навіть маленькі знаки уваги, як-от повідомлення з питанням "як ти?". Це показує потребу в емоційній підтримці в умовах стресу.

Поруч з тим, більшість почало уникати теми війни, оскільки вона призвела до певного емоційного виснаження. Що як наслідок і могло призвести до обмеження свого кола спілкування, оскільки розмови про війну стали важкими емоційно для обговорення. Тому, намагання уникнути тем, які спричиняють додатковий стрес - нормальний захисний механізм психіки. В ході дослідження було виявлено ще одну цікаву тенденцію - це погіршення спілкування між тими, хто перебуває в Україні та тими, хто виїхав з-за кордон. Це пояснюється різним досвідом. Одна частина проживає життя в умовах війни, а друга у безпечній країні, але яка в свою чергу стикається з іншими проблемами. Наприклад, проблема з інтеграцією, відчуття провини та сорому та багато іншого. Такі важливі деталі створили бар'єр у спілкуванні через нерозуміння один одного. Як наслідок, більшість соціальних зв'язків у такому форматі або ослабли або повністю розірвалися. Як висновок, зазначається, що збройний конфлікт значно вплинув на соціальні зв'язки молоді. Ті зв'язки, які були щільними, лише стали сильнішими за умов війни. Сімейні відносини набули більшого значення. Дружні відносини, незважаючи на певну фільтрацію, також демонструють свою стійкість. Проте, одночасно з цими процесами, паралельно відбувається процес емоційного виснаження, а різний досвід життя створив лише нові виклики для підтримки соціальних зв'язків. У таких реаліях, молодь знаходить нові форми підтримки та спілкування, для того, щоб зберегти і свій емоційний стан і своє коло спілкування.

Безумовно, збройний конфлікт вплинув також і на міграційні процеси. Оскільки небезпечні умови для життя змусили людей вимушено покидати місце свого проживання або в межах України або за її межами. Як наслідок, це явище несе за собою соціальні, культурні та психологічні зміни для

суспільства. Багато людей були змушені покинути свій дім та переїхати в більш безпечні регіони. Наприклад, серед опитаних респондентів були присутні ВПО з Харкова та Запорізької області. Явище внутрішньої міграції відзначається не лише в містах-мільйонниках, але й в малонаселених пунктах, де мешканці також мусили змінити місце проживання через небезпеку. Це також вплинуло на соціальну адаптацію. І не лише людей, які вимушено були переміщені, але й людей, які приймали цих вимушено-переміщених осіб. Таким чином, переїзд також призводить до змін у сприйнятті дому та відчуття безпеки.

Зокрема, одна з учасниць інтерв'ю озвучила той факт, що постійні переїзди вплинули на її ставлення до міста, яке зараз вважається її домом. Вона стикалася з труднощами адаптації та дискомфортом. Ще один міграції, який став мабуть ще більш масовішим, ніж внутрішнє переміщення - це зовнішня міграція. Вона стала також стала одним з аспектів війни. За період повномасштабного вторгнення з-за кордон виїхало близько 8 млн. Багато хто виїхав в першу чергу з-за кордон з метою у пошуках безпеки. Проте, є й інші причини міграції. Зокрема, економічні. Деякі респонденти наголосили, що виїхали з метою пошуку роботи та пошуку фінансової стабільності. Оскільки, через збройний конфлікт, багато підприємств перестали фізично існувати, через що люди втратили роботу або відбулося зменшення доходів, яких не вистачає на забезпечення базових потреб. Цей факт підтверджує важливість саме економічних факторів на еміграцію молоді.

Міграція саме з-за кордон як процес вимагає інтеграції в нове суспільство, зі своєю мовою, традиціями, менталітетом. Як позитивний аспект, можна зазначити, що збройний конфлікт посприяв знайомству українців з іншими культурами, обміну досвідом, що в результаті також вплинуло на трансформацію цінностей та в цілому бачення світу. Зокрема, учасники зазначали, що такий досвід тривалого перебування з-за кордоном

показав інший спосіб життя. Та як ідею, вони пропонують перейняти досвід більш розвинених в економічному плані країн. Також, було підкреслено важливість культурної відповідальності. Проте, далеко не всі мали можливість виїхати з-за кордон, а навіть ті, які мали, не розглядали такий варіант. Вони пояснюють це тим, що не бачать свого життя не в Україні. Бажання емігрувати на постійну основу відсутнє. Молодь висловлює прихильність до залишення в Україні, незважаючи на всю небезпеку, ризики та труднощі. Молодь вважає, що важливо підтримувати країні своїм ресурсом в такий перехідний період. Це засвідчує високу відданість та відчуття приналежності до своєї країни. Під час війни також виявлено шляхом аналізу різницю у ставленні до тих, хто перебуває в Україні та тих, хто виїхав за межі. Частково респонденти висловили критику в сторону людей, які виїхали з-за кордон, аргументуючи це тим, що територія, на якій вони проживають є безпечною. Але також було наголошено, що це цілком їхнє право, яке вони поважають, але рішення кого вони не розуміють. Це засвідчує доволі неоднозначне ставлення до масової міграції в умовах війни. Як підсумок, міграція серед української молоді і раніше носила важкий характер та користувалася популярністю серед дослідників цього проблемного явища, то в умовах війни - ситуація загострюється. Оскільки привід міграції - збройний конфлікт, проте причини більш глобальні - це економічні, соціальні, культурні, психологічні фактори грають роль. Молодь переосмислила свої цінності в процесі адаптації до нових реалій, які в пошуках безпеки та стабільності - прийняли рішення виїхати з країни, що ставить їх в некомфортне соціальне середовище, як з-за кордоном, так і в Україні. Це явище має вплив на демографічну, економічну та культурну ситуацію в Україні та глобально на майбутнє країни.

Ще одним важливим аспектом дослідження були засоби масової інформації. В умовах збройного конфлікту інформаційний потік став безперервним. Це забезпечило стабільне інформування населення про

становище на фронті, гуманітарну ситуацію та інші не менш важливі галузі життя. Проте, це має і ряд негативних наслідків. А саме, в умовах не лише збройного конфлікту, але й інформаційної війни, це призвело до великого поширення фейкових новин, які породжують конфлікти та знижує рівень довіри до влади та в цілому до ЗМІ. Ключова тенденція на початку повномасштабного вторгнення - це масове підписування на велику кількість інтернет ресурсів, телеграм-каналів та інші ресурси, які несли хоча б якусь інформацію. Це бажання охопити якнайбільше інформації, бути в центрі подій стало досить природною реакцією молоді в таких кризових умовах. З часом розпочалася нова тенденція - це масова відписка від будь-яких джерел інформації, залишаючи при тому, лише базові канали для загального розуміння ситуації. Це говорить про інформаційне перевантаження, коли людина не справляється з обробкою такої кількості інформації. А через велику кількість дезінформації, зріс рівень недовіри до медіа-простору. Також, важлива тенденція - це надання пріоритету саме офіційним джерелам інформації. Наприклад, це новини, які розміщуються на офіційних каналах місцевої влади та тим, які мають високу репутацію та якість інформації. Такі обставини змусили молодь засвоїти базові навички критичного аналізу. Це дозволяє знизити ризик піддавання на інформаційні маніпуляції. Але незважаючи на обачність молоді та відповідальний підхід, існує навіть серед офіційних джерел ризик поширення фейків. Було виявлено ще одну важливу проблему - це психологічний вплив, який здійснює медіа на населення. Оскільки надмірне споживання негативних новин призвело до емоційного виснаження, підняття рівня тривожності, розсіяності та багато інших психологічних факторів. В соціальному вимірі, як наслідок, спроба соціальної ізоляції від інформації, що призводить до розмиття цінностей. Важливим є діяльність не лише інформаційних платформ, але й платформ, які носять переважно розважальний характер - це TikTok та Instagram. Ці соціальні майданчики часто використовують для

поширення неправдивої інформації, з метою провокації конфліктів. Неоднозначні відео, образливі коментарі розпалюють той самий мовний конфлікт в Україні, чи навіть міжрегіональні, наприклад конфлікт “Схід-Захід”. Тому, в таких випадках знову ж таки важлива свідомість та критичність по відношенню до інформації, щоб не піддаватися на ці провокації. Часто військові та волонтери публікують різного роду відеозвернення, це і про події на фронті і про проблеми, з якими стикаються військові, про їхні нагальні потреби. Це має особливу цінність у документування війни в першу чергу та інформування населення. Проте, навіть серед таких є багато спекулянтів, що також підриває довіру серед цивільних. В цілому, зараз молодь на стадії того, щоб навчитися критично оцінювати інформацію та бути соціально-відповідальним. Зараз існує розуміння важливості перевірки надійності джерел інформації та наявна необхідність у збереженні своєї психо-емоційної стабільності в умовах кризової ситуації.

Набування та поширення цінностей відбувається через різноманітну кількість соціальних інститутів, але варто розглянути освіту. Оскільки, саме вона займає свідому частину життя молоді, де відбувається їхнє навчання, становлення, як особистості, як спеціаліста, як соціальної одиниці. З початком повномасштабного вторгнення освітній процес в Україні зазнав змін. Фактично, освіта стала однією з тих сфер, яка зазнала змін найбільше. Тому, виникають логічні питання: як трансформація освіти вплинула на трансформацію цінностей молоді? І як можна і чи взагалі потрібно на це впливати та шукати механізм регулювання? Розглянемо ситуацію багатогранно. З одного боку, присутня тенденція втрати важливості та пріоритетності освіти на фоні більш нагальних потреб, тієї самої потреби в безпеці. Найкритичніше є ситуація з тими спеціальностями, які в першу чергу пов’язані з критичною інфраструктурою. Тому, що коли в таких галузях отримання знань практичних є неможливим, а теоретичні не дають

достатньої кваліфікації - перед державою стоїть загроза дефіциту кадрів, яка мала б забезпечувати дієздатність країни на базовому рівні. Через відсутності перспективи та можливості забезпечення отримання якісних знань, молодь демотивована. Така проблема може бути зумовлена навіть елементарною обмеженістю в ресурсах для навчання, не говорячи навіть про соціальні аспекти. З іншого боку, війна показала важливість освіти, як фундаменту для розвитку країни. Освіта, мова та армія - це основа, на яких можна побудувати здорову націю. Це гарантія цілісності внутрішньої серед населення, що гарантує цілісність територіальну. Але ті проблеми, які були наявні ще до повномасштабного вторгнення, зараз більш загострені. Наприклад, дистанційне навчання. Воно стало вимушеним зараз через загрозу масових обстрілів, через бойові дії, що є досить об'єктивним. Але такий формат показує свою неефективність. Наслідки: зниження якості знань та загальний занепад освіти. Молодь вважає необхідним зміни в освітньому процесі. Однією з пропозицій було переглянути вікові рамки щодо вступу до вищих навчальних закладів. Переваги: це дає можливість людині краще пізнати себе, усвідомити свої інтереси та обрати свою майбутню професію свідомо. Це значно вища мотивація, оскільки людина зацікавлена в отриманні знань. В глобальному вимірі - це формування професіоналів у різноманітних галузях, що дає класний та сильний фундамент для розбудови держави. Не менш важливо зберегти очну форму освіти. Оскільки безпосередня комунікація з викладачами, вчителями, своїми однолітками дає нам ті соціальні навички та зв'язки, які дистанційна форма не дасть. Формат онлайн-освіти доречно застосовувати для підсилення своїх знань, набуття додаткових вмінь, але не як основа знань. Тому, важливо, щоб ті навчальні заклади, які мають можливість забезпечити очну форму навчання - робили це. Оскільки, незважаючи на всі перешкоди, з якими стикається молодь, прагнення до розвитку в неї не пропала. Тому, що якби не було мотивації, молодь не констатувала б це як

проблему та не говорила б про це. Саме це покоління має яскраво виражену свідомість та розуміння важливості освіти, знань в цілому, загальному розвитку та розуміння звичайних соціальних процесів, які саме заклади освіти надають. А для цього необхідно інвестувати в технології та ресурси для навчання та найбільш важливим розробити більш дієві методи викладання. Зробити навчання більш інтерактивним та прикладним. Крім викликів, з якими стикається зараз освіта - це можливість зміни та вдосконалення вже давно не дієвої системи, яка в умовах збройного конфлікту показала всі свої недоопрацювання.

Війна в Україні трансформувала цінності молоді. Змінила ставлення до таких цінностей, як незалежність, національна ідентичність, культура, освіта, безпека, здоров'я, стабільність. Потрібно зберегти ті цінності, які набули нової важливості для того, щоб зберегти сформоване нове суспільство, яке зможе змінити тенденції розвитку України. Цінність культури, прагнення розмовляти українською мовою, споживати український контент, поширювати українську музику, підтримувати українське кіно, театр - бажання молоді. Це в першу чергу формує національну ідентичність нашого покоління та майбутніх поколінь. В цьому випадку, варто діяти не з примусу, а лише з власного бажання, лише тоді це дасть якийсь результат і не розпалить черговий конфлікт цінностей. При тому, не лише споживати, але й досліджувати культуру таким способом її популяризувати та заохочувати до вивчення.

Окрім того, є головна тенденція світогляду молоді. Це розуміння того, що молодь вирішує свої проблеми самостійно, не чекаючи допомоги ззовні. Це виглядає, як прекрасне розуміння розбудови країни, з високим рівнем розвитку, спираючись виключно на власні ресурси та потенціал, без протекції заходу. В глобальному вимірі, варто дотримуватись принципу "Армія, мова, освіта", як важливі складові єдності та незалежності. Кожен повинен брати на себе соціальну відповідальність за свою діяльність,

популяризацію, коментар і т.д. Кожен внесок в збереження цінностей українців - це про збереження нашого національного ДНК. У підсумку, збереження наших цінностей, які трансформувалися в умовах збройного конфлікту, можливо лише за умови спільних зусиль та змін цілих систем.

3.3. Проблеми та перспективи формування та трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту.

Збройний конфлікт в Україні вплинув життя на кожного українця та на цінності молодого покоління. Стикнувшись з новими реаліями, українська молодь була вимушена переглянути свої пріоритети та знайти нові шляхи своєї реалізації. Незважаючи на те, що процес трансформації має ряд своїх перешкод, це також дає поштовх до розвитку.

Цей конфлікт також суттєво вплинув на систему освіти в Україні. Нові реалії спричинили ряд реформувань. Один з нових форм навчання, яке з'явилося в Україні - дистанційна форма навчання. Цей перехід виявився недостатньо ефективним не лише для людей, які здобувають вищу освіту, але й для тих, які здобувають лише середню освіту. Також відсутність безпосереднього спілкування з викладачами, вчителями, колегами по навчанню призвела до певної міри зниження рівня мотивації та якості отриманих знань. Для спеціальностей, які базуються на прикладних навичках та технічних знаннях, це набуває особливих проблем. Оскільки таке спрямування в навчанні вимагає саме практичного досвіду, яку забезпечити в форматі онлайн складно.

Соціальна дестабілізація, яка зумовлена постійними загрозами обстрілів, відсутністю світла, базових потреб, невпевненістю у завтрашньому дні, постійною невизначеністю - це все створює значний

соціальний та психологічний тиск на молодь України. Постійні чинники стресу можуть призвести до вигорання, втрати інтересу, дизмотивації та навіть депресії. Це безпосередньо впливає на побудову власного майбутнього та в цілому негативно відображається на загальному рівні добробуту молодого покоління.

Також, війна вплинула і на культуру. Вона спричинила зміни саме в культурній ідентичності не лише молоді, але й цілих поколінь. Цю ситуацію можна розглянути з двох позицій. Перша - це розуміння того, що молодь почала визнавати свою культуру та мову, докладати свої зусилля для її розвитку. Друга позиція - це розуміння того, що процес популяризації всього українського стикається з низкою соціальних викликів. Наприклад, багато, хто переходить з російської мови на українську бояться елементарно робити помилки під час спілкування, через що відчують дискомфорт. Часто такі люди стикається та піддаються тиску з боку оточуючих, а перехід через примус лише провокує конфлікти в суспільстві.

Але незважаючи на труднощі, які сформувалися через збройний конфлікт в Україні, цей процес стимулював зростання інтересу до української культури, історії. Багато хто почав більше дивитися фільми українського виробництва, слухати музику українських виконавців, проникатися культурною спадщиною України. Ці процеси зміцнюють національну свідомість молоді, формують цінності та почуття приналежності, гордості за свою країну. З таким темпом розвитку українською культури, вона цілком може стати трендом у суспільстві. Молодь зараз усвідомлює свою відповідальність, якщо так можна сказати, у державотворенні та самостійність у прийнятті своїх рішень та позицій. Тому, варто формувати серед молоді культури працю - це дозволить здобути навички самостійності, стресостійкості, що є важливим фундаментом для розбудови свого особистого та більш масштабно державного успішного майбутнього. Таким чином, система освіти потребує

змін, для того щоб адаптуватись під запити молоді. Потрібно інтегрувати наші цінності, які трансформувались в період війни у наші навчальні програми, шукати інноваційні методи навчання, які підходили б саме під українську молодь. Варто робити більший акцент саме на практичних заняттях, розвивати інтерактивні методи викладання - це дозволить підвищити якість освіти, навіть в українських реаліях. Потрібно навчати людяності, якби це абсурдно не звучало, поваги до інших, особливо у просторі соціальних мереж. Засоби масової комунікації, які стали плацдармом для популяризації мови та культури, можуть як давати мотивацію та підтримку, так і соціально ізолювати та створювати конфлікт. Тому, варто навчатись критичного мислення, для того, щоб мати можливість не стати співучасником інформаційних війн.

Отже, формування і трансформація ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту є складним і всеохоплюючим процесом. Не має такої галузі, на яку б збройний конфлікт в Україні не вплинув, не має такої спільноти чи такого соціального інституту, на який би він не вплинув. І беручи до уваги численні проблеми та виклики, з якими зараз стикається українська молодь, потрібно визнати, що перспективи, які відкриваються в цей період, дають шляхи для зміцнення національної ідентичності, розвитку освіти та культури, розвитку свого особистісного “Я”, свого майбутнього. І спільними зусиллями буде реально не лише зберегти, але і примножити цінності, які стали важливими для нас зараз, і стати підґрунтям для майбутнього нашої країни.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Отже, з початку повномасштабного вторгнення відбулося формування та трансформація цінностей в українців. Молодь, як важлива одиниця державної розбудови, потребує окремого аналізу. Зміни у всіх сферах життєдіяльності молоді, адаптація під нові реалії, сформовані проблеми та перешкоди для банального існування - це все реальні соціальні трансформації, які потребують соціологічного аналізу.

Завдання, які стояли на початку роботи, а саме визначити основні аспекти теоретичних досліджень поняття “збройний конфлікт”; зробити аналіз та дослідження поняття “ціннісних орієнтирів”; визначити роль соціальних механізмів при формуванні ціннісних орієнтирів в умовах збройного конфлікту; здійснити аналіз трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту; здійснити аналіз впливу збройного конфлікту в Україні на освітянський та трудовий потенціал молоді; визначити роль засобів масової інформації в формуванні ціннісних орієнтирів сучасної української молоді; здійснити аналіз молодіжної політики України; провести фокус-групове дослідження: “Емпіричне дослідження трансформації ціннісних орієнтирів української молоді в умовах збройного конфлікту”; здійснити аналіз результатів дослідження, були виконані.

Можна зробити висновок, щодо оцінки стану розробленості проблеми. З аналізу літератури, проведення емпіричного дослідження, стає зрозуміло, що ціннісні орієнтири мають здатність змінюватися, особливо під тиском великих історичних масштабних подій. Тому, одним з найбільш актуальним є питання цінностей молоді, зміна яких виникла в умовах війни. В таких реаліях цінності зазнали значних змін, оскільки в кризових ситуаціях, людям властиво переосмислювати свої переконання. Соціальні механізми, які формуються шляхом взаємодії соціальних інститутів, таких як сім'я, освіта, ЗМІ, культура та ін. є одним з основних способів

формування ціннісних орієнтирів. В умовах війни, ці соціальні інститути або підтримують стабільність цих цінностей, або адаптуються під нові реалії, таким чином трансформуючи себе як структуру та систему цінностей в цілому.

Варто виділити, що війна в Україні досить негативно вплинула на освітянський та трудовий потенціал української молоді. Це пов'язано з ускладненим доступом до освіти в умовах обстрілів, відсутності світла та дистанційним навчанням, яке знизило якість отриманих знань, а відсутність соціалізації демотивує молодь продовжувати навчання в таких умовах. Окрім цього, економічна криза в країні змусила молодь шукати матеріальну стабільність з-за кордоном. Щодо мас-медіа, то вони як один з механізмів впливу на цінності, можуть їх як посилювати, таким чином посилюючи патріотичні настрої та залучати молодь до активної громадської діяльності, так і навпаки сприяти недовірі до влади, ЗМІ, розшаровуючи при тому суспільство. Щодо молодіжної політики, то у зв'язку з розгортанням активних бойових дій на території України, сюди залучені різні міжнародні організації, які в співпраці з міністерством України здійснюють свою просвітницьку та волонтерську діяльність. Сюди входять різні програми допомоги, які включають гранди, кризове консультування, навчання з можливим подальшим працевлаштуванням. Однак, незважаючи на такі позитивні зміни, те що стосується програм на державному рівні, то молодь незважаючи на своє бажання та потенціал, часто стикається з перешкодами, такими як створюють бюрократичні процеси або недостатнє фінансування.

На основі емпіричного дослідження, було розкрито ряд проблем, з якими стикається молодь та розроблено ряд рекомендацій.

Рекомендації:

1. Проведення тренінгів, з метою навчання саморегуляції.
2. Збереження очного формату навчання, для того, щоб зберегти якість освіти.

3. Розробити нові методики викладання, щоб навчання відбувалося в інтерактивній формі.
4. Зміна вікового порогу, для вступу до вищого навчального закладу.
5. Створення безпечних зон для навчання.
6. Залучення молоді до волонтерських центрів та громадських організацій.
7. Проведення інформаційних кампаній щодо навчання критичного мислення.
8. Продовження співпраці з міжнародними організаціями.
9. Підтримка молодіжних ініціатив в напрямку популяризації української культури позачергово.
10. Створення надійного механізму стимулювання праці молоді, шляхом забезпечення робочими місцями та високою оплатою праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Банар О. В. Конституційно-правовий аналіз державної молодіжної політики. Державне управління. 2021. Інвестиції: практика та досвід № 7. С. 32–36. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2021/7.pdf.
2. Батрименко О. В. Особливості сучасних збройно-політичних конфліктів : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02,. Київ, 2006. 18 с.
3. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості : наук.-метод. збірник. Київ : АПН України, 1997. – С. 27–31.
4. Долинська Л. В., Максимчук Н. П. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ФОП О. В. Сисин, 2008. 124 с.
5. Левковська Н. Динаміка ціннісних орієнтацій молоді. Політичний менеджмент. 2006. № 1. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/levkovska_dynamika.pdf
6. Матяж С. В., Березянська А. О. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості. 2013. Т. 225, № 213. С. 27–30. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/08/Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf.
7. Політологія. За ред. О. І. Семківа: Львів, 1994. 430с.
8. Приполова Л. І., Риндич Д. С. Збройний конфлікт в Україні: доктринальні аспекти та гібридні ознаки. Право і суспільство. 2019. Т. 3, № 1. С. 57–63. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-3-1-10> (дата звернення: 13.06.2024).
9. Софій О. Аналіз регіональної молодіжної політики. Львів : Європ. діалог. 63 с. URL: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2021/01/Analiz-regionalnoyi-molodizhnoyi-politiki-.pdf>
10. Стьопкіна А., Стьопкін А., Трубник І. інтернет як засіб впливу інформаційних технологій на ціннісні орієнтації молоді. Педагогічні

науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 4. С. 362–370.
URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/upload>.

11. Титаренко Т. М. Домагання особистості у контексті ефективного життєздійснення. Наукові студії з соціальної та політичної психології. 2008. № 20. С. 3–13.

12. Топольницька М. Критерії визначення збройного конфлікту в міжнародних нормативно-правових актах. Науковий вісник Ужгородського національного університету,. 2017. Т. 3, Право, 47. С. 177–179.

URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33866/1/КРИТЕРІЇ%20ВИЗНАЧЕННЯ%20ЗБРОЙНОГО%20КОНФЛІКТУ.pdf>

13. Цимбал Б. М. Соціальні механізми в системі управління безпекою особистості. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 2. С. 60–63.
URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.2.9> (дата звернення: 13.06.2024).

14. Шемшученко Ю. Юридична енциклопедія в 6 т. Київ : «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998–2004.
URL: <http://leksika.com.ua/19980614/legal/>.

15. Tadić (IT-94-1) | International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. URL: <http://www.icty.org/case/tadic/4> (дата звернення: 13.06.2024).

16. Війна та збройний конфлікт – одне й те ж? – Новини – Товариство Червоного Хреста України. Товариство Червоного Хреста України.
URL: <https://redcross.org.ua/news/2023/02/45317/> (дата звернення: 13.06.2024)

17. Воєнний стан і стан війни. Яка між ними різниця і чи залежить від них мобілізація - BBC News Україна. *BBC News Україна*.

URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/crgjj896gq7o> (дата звернення: 13.06.2024).

18. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року (укр/рос). Офіційний вебпортал парламенту України.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 13.06.2024).

19. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими. Офіційний вебпортал парламенту України.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення: 13.06.2024).

20. Міністерство молоді та спорту України - Аналіз утворення молодіжних рад в Україні. Головна | Міністерство молоді та спорту України. URL: <https://mms.gov.ua/news/analiz-utvorennia-molodizhnykh-rad-v-ukraini> (дата звернення: 13.06.2024).

21. Про Комплексні заходи Кабінету Міністрів України щодо реалізації державної молодіжної політики в Україні ("Молодь України"). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-98-п#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

22. Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: "Ціннісні орієнтації сучасної української молоді". Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-19#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

23. Скільки українців не повернуться з-за кордону і чим це загрожує Україні - BBC News Україна. BBC News Україна.

URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c06e1y0lv80o> (дата звернення: 13.06.2024).

24. Соціальний механізм

URL: https://vue.gov.ua/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%B5%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BC (дата звернення: 13.06.2024)

25. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді. Щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України про становище молоді в Україні (за підсумками 2015 року). Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, К., 2016. — 200 с.

URL: https://dodmc.dn.ua/images/stories/Biblioteka/cinnicni_orient_sych_ykr_molodi.pdf

Додаток А

Транскрипція:

Модератор: Добрий день, мене звати Катерина і сьогодні я буду вашим модератором. Сьогодні ми тут з вами зібралися для обговорення наших з вами запитань, це обговорення буде повністю анонімним і далі нашого діалогу воно нікуди не піде, також мені з вашого дозволу потрібно здійснити запис екрану для того щоб потім проаналізувати всі ваші висловлювання тому що охопити таку велику кількість інформації просто фізично сама не зможу. Якщо ніхто не проти то ми будемо з вами починати. Для початку давайте познайомимось: хто ви, як ви, чим займаєтесь?

Максим: мене звати максим, студент, навчаюся на першому курсі магістратури, працюю, весь свій вільний час присвячую роботі

Олександр: Добрий день, мене звати Олександр, я студент медичного факультету Волинського Національного Університету, працюю у національному комітеті товариства червоного хреста України заступником командира групи швидкого реагування та тренером з першої допомоги

Модератор: Дякую, цікаво, далі можливо інша Саша)

Саша: Мене звати Саша, я студентка зараз, мені 20 років, я закінчила бакалаврат, наразі я безробітня, навчаюсь на географа

Катя: Доброго ранку, я навчаюсь в 11 класі, випустилася з музичної школи, додатково навчаюсь в напрямку психології і працюю менеджером-помічницею в психолога

Таня: Добрий ранок, мені 27 років, за освітою я юрист, закінчила університет, працюю в національній соціальній сервісній службі України, з хобі ходжу в зал і люблю розважатися з друзями

Модератор: Ніби всі представилися, давайте тоді почнемо більше обговорювати нашу з вами тему. Взагалі хто знає що таке ціннісні орієнтири? Можливо припущення, бачення?

Простими словами це наші з вами цінності, ті цінності яким ми навчаємося в соціумі, які в нас базуються на базі індивідуального досвіду, які ми проектуємо і проявляємо в нашій з вами поведінці, виборі, баченні, оцінці будь яких процесів. Які ваші такі основні пріоритети були до початку повномасштабного вторгнення? Давайте основних три виділимо, які були вашою базою в житті. Давайте в тому ж порядку як представлялися.

Максим: До війни були сім'я, друзі та робота

Модератор: А от саме цінностями? Що для вас було найважливіше?

Максим: Сім'я

Модератор: Ну наприклад матеріальна стабільність, розвиток, безпека

Максим: Я навіть не знаю що сказати

Модератор: Давайте ви поки подумайте ми Олександра послухаємо

Олександр: Хочу уточнити: метафоричні цінності у вигляді матеріального забезпечення, тощо, чи можуть бути якісь більш приземленніші речі?

Модератор: Можете називати більш приземленні

Олександр: В першу чергу власна безпека, вдруге яка не яка матеріальна стабільність, тобто використання та заробіток грошей і наступне це ... та я думаю все, це саме таке основне

Модератор: Добре дякую, далі

Олександра: для мене завжди були важливі люди та стосунки з ними, люди які мене оточують: сім'я, друзі і тд. На другому місці в мене була я та саморозвиток і звичайно матеріальна стабільність теж

Модератор : супер, дякую. Далі Катерина

Катя: Ну до війни мабуть це розвиток, в плані особистий і безпека. Зараз в часи коли військовий стан, цінності залишаються тільки базові такі як безпека. Нажаль вона не повністю, точніше вона взагалі не задовольняється

Модератор: Так, супер ну про це ми потім також поговоримо як вони змінилися. Тетяна?

Таня: Мені здається нічого нового не скажу і повторюсь, бо для мене як і для більшості була родина, мої друзі та їх самопочуття і здоров'я. Також матеріальна стабільність та саморозвиток і сімейні цінності

Модератор: Супер. До нас доєднався ще один респондент, Олеся. Можете зараз розказати трішечки про себе? Дуже коротко: чим займаєтеся, де працюєте і власне кажучи одразу відповідь на питання з приводу цінностей яких ви дотримувалися до початку повномасштабного вторгнення в 22-му році

Олеся: Добрий раночок шановні колеги, вибачайте за відео та зв'язок, хто працює в державних установах - зрозуміє, це наша проблема. Коротко про себе: Олеся, 35 років, мама двох дітей, Іванка і Даринка, другий та п'ятий клас, відповідно одружена. Продублюйте будь ласка пані Катерино топ 3 що ви там запитували?

Модератор: Ваших ціннісних орієнтацій, ваших цінностей яких ви дотримувались до початку повномасштабного вторгнення?

Олеся: топ 3 цінності: здорова сім'я ментально та фізично, розвиток своїх дітей, свій розвиток і матеріальний достаток, на сьогоднішній день це невід'ємна частина нашого існування

Модератор: Добре дякую. Власне кажучи ще раз наголошу що після 24 лютого будь хто з нас зазнав певного шоку і певних потрясінь. Ритм життя змінився, бачення життя змінилось бо як би там не було, війна в 21-му столітті була досить неочікувана і як ви вважаєте чи змінилися ваші життєві цінності з початком повномасштабної? Максим, будь ласка

Максим: Ну після війни найголовніше стало це моя сім'я, щоб вони були в безпеці. Та своє здоров'я тому що нерви і переживання дали свій вплив

Модератор: Тобто ви вважаєте що саме безпека і стабільність стали для вас більш важливими ніж були до початку 22-го року?

Максим: Так

Модератор: Добре дякую, Олександр?

Олександр: Я думаю що змінилось те саме: безпека і безпека для всіх, не лише близьких людей а і загально людей бо я ніколи у своєму житті не спускався в підвали, не сидів в укриттях. Ніколи не відмінялись уроки, пари, ніколи не виганяли з ресторану, тощо. Це кардинально змінилося з часу повномасштабного вторгнення, принаймні в нашому регіоні. Це все

Модератор: Добре дякую, Олександра?

Саша: Я можу сказати що всі мої цінності не змінилися. Так воно і залишилось: сім'я, розвиток, стабільність. Просто тепер цього хочеться ще більше. Ще з'явилась така культурна цінність, тобто важливіше стала культура, саме наша. Після повномасштабного вторгнення стало важливіше транслювати її на весь світ, українська музика, фільми, відео. Хочеться це поширювати. Така в мене з'явилась цінність

Модератор: Дякую, Катерина?

Катя: Я теж не можу сказати що мої цінності докорінно змінилися, вони такі як були такі і є але мабуть змінилися акценти, ці буденні речі які в довоєнний час були базовими стали більше цінувати, турботливіше відноситись до цього

Модератор: Добре, дякую. Тетяна?

Таня: Так, в мене теж впринципі нічого не змінилося, просто трішки трансформувалося в тому плані що ти починаєш більш думати і мислити як тобі забезпечити безпеку родині та собі, як працювати під час війни, більше робиться акцент на тому що у нас війна і все ж таки першочергово ти думаєш про безпеку, навіть коли телефонуєш до рідних і близьких то перше питання це чи все у вас добре. Це війна і це емоційно складно

Модератор: дякую і у нас залишається Олеся

Олеся: Що змінилося? Цінність часу швидше за все, думаю від початку війни все таки стала більше цінувати час проведення з родиною, стала більше приділяти уваги друзям, колегам, особливо тим в кого в родині хтось воює, хтось загинув, хтось в полоні, хтось не повернувся, хтось шукає тіло. Для них це важливо і я хоча б так але можу якось морально людям допомогти. Час, однозначно цінність часу і погоджуюсь з Олександром: популяризація українського, це правда, українська музика, бренди. Скажімо так: 90% намагаюся, не перехожу а скоріше намагаюся перейти на українське. Все інше як було до війни так воно і залишилося, скажімо розвиток - якщо планувалось на довші періоди часу то тепер планування обмежується в часі

Модератор: Добре дякую. Давайте зараз поговоримо стосовно ваших соціальних зв'язків, про соціальні контакти. На вашу думку от взагалі війна в країні вплинула на ваші стосунки з сім'єю, друзями, близькими, можливо покращилися, погіршилися відносно. Тому що як би там не було війна все таки це досить великий стрес для людей та інколи люди відкриваються з досить неочікуваної сторони і це досить впливає на ваші взаємовідносини. Максим?

Макс: Ну безумовно вплинула на стосунки з людьми. В сім'ї вони стали більш дружніми. Так само і з людьми з якими мало спілкувалися до війни, після початку ми почали активніше спілкуватись, ділитись інформацією. Особливо на початках це було помітно тому так, безумовно вплинуло на це

Модератор: А до речі чи не прослідковуєте ви той момент, що люди з яким ви активно спілкувалися на початку війни з часом почали віддалятися, тобто зворотня реакція пішла?

Макс: І таке присутнє, тому що будь яка така ситуація з часом стихає і люди потім повертаються до свого звичного життя яке було до війни. Звісно це дуже складно та не один рік має пройти для цього але все

повертається, все забувається. Є такі випадки що людина змінилася тобто яка вона була на початку війни і яка є зараз

Модератор: І як ви думаєте чим це зумовлено?

Макс: Люди звикають навіть до таких подій як зараз, просто звичка

Модератор: Добре дякую, далі Олександр

Олександр: Я рахую що в мене нічого не змінилося в плані відносин з друзями чи сім'єю, все залишилось на тому самому рівні, це все

Модератор: Дякую, Олександра?

Саша: я теж можу сказати що в мене не змінились стосунки з сім'єю. З друзями з якими я дружу все життя теж не дуже змінились. Можливо після початку, звичайно, ми всі спілкувались з більшою кількістю людей тому що ти переживав навіть за далеких друзів та знайомих але зараз все прийшло до моменту як було до початку війни, спілкуюсь з друзями з якими була все життя і зараз теж з ними спілкуюсь та не можу сказати що щось змінилось

Модератор: Супер, дякую. Катерина?

Катя: Стосунки з близькими, рідними та друзями стали тільки міцнішими, стали присутні таке тепле спілкування, єдність ... втратила думку...

Модератор: Нічого страшного, ну от для вас ці соціальні зв'язки, ваше оточення, їхня підтримка стали важливішими для вас після початку збройного конфлікту? В чому вона проявляється? Можливо в сповіщеннях "як ти"?

Катя: Так, це як ви сказали в цих сповіщеннях. Навіть люди з якими ти не сильно знайомий все одно більше згуртованіші ніж на початку війни. Люди трішки гуртуються і це вже не є таким потрясінням як на початку

Модератор: Так, супер дуже вам дякую, Тетяна?

Таня: В мене напевно нічого не змінилося. Деякі знайомі з якими вже не так тісно товаришуємо і спілкуємось як раніше мені писали. Також здається що війна повпливала на це, якось багато людей та є ця емоційна

напруга і люди якось хочуть вже менше обговорювати війну і військові теми тому що людям емоційно дуже складно. Маю знайомих з якими ми домовилися знову ж таки не обговорювати цю тему бо деяким людям з цим важко і вони навіть звертаються до лікарів. З цією війною стало коло спілкування зменшуватися, тому що коли людина хоче якоїсь емоційної стабільності, гарних новин і жити в безпеці трошки обманюючи себе таким способом, то тем все менше і менше для обговорення бо тебе починають витісняти з життя оскільки ти все ж таки частинка того минулого. Але все ж таки ви переймалися один про одного, телефонували, писали 100 повідомлень а зараз такого немає тому що всі хочуть відпочинку скажемо так і більше поринають в себе

Модератор: Добре дякую і Олеся

Олеся: Я думаю зі мною, шановні колеги, погодяться що війна не могла не вплинути на жодного українця від початку повномасштабного вторгнення, хаос однозначно був, в нашій сім'ї точно бо ніхто не знав яка це війна, всі читали, всі вчили в школах але яка вона насправді ми не знали тому хаос був точно. Чи це позначилось на відносинах в сім'ї? Ні. Швидше за все ні, треба був якийсь період щоб адаптуватися, як би це прикро не звучало, цей етап треба було просто пройти тому що війна всіх застала зненацька, ну можливо не всіх, можливо хтось знав але зрештою всім треба був період щоб це прийняти та адаптуватися і зрозуміти як нашій сім'ї жити. Стосовно спілкування з друзями, ну ви пам'ятаєте мемчик такий ходив: хто вам перший зателефонував? Так от, що я можу сказати - питання не в тому хто перший подзвонив, питання в тому як ви почали спілкуватися і з ким на тему війни. Звісно в декого з моїх знайомих є думки які я не розділяю та не розділю в майбутньому і думки розділилися тому що частина залишилася на просторах України а хтось виїхав за кордон, різне життя. Чи вони нас розуміють? Я думаю частина розуміє, частина ні. Відповідаючи на питання чи позначилось це на відношеннях з моїми друзями - так, однозначно так,

тому що багато з ким перестала спілкуватися а хтось на фоні війни почав заробляти гроші, так відсікло частину близьких знайомих, ну і з початку війни як ніколи починаєш фільтрувати своє спілкування в колі знайомих серед тих, хто воює і серед тих в кого хтось загинув. Ти думаєш наперед що цим людям сказати тому що не завжди “я тебе розумію” це доречно

Модератор: Це супер , дякую вам за таку змістовну та обширну відповідь. Ви доречі зачепили такий цікавий аспект це міграція, можливо ви особисто або хтось з знайомих чи близьких виїхали за межі країни, можливо просто інше місто у зв'язку з небезпекою на нашій території, якщо так то поділіться своїм досвідом і можливо ви прослідковували як це вплинуло на вас чи ваших близьких, на їх цінності чи бачення, тому що коли ми їдемо за кордон ми інтегруємось в культуру іноземців, бачимо їхнє життя і є з чим порівняти, тому якщо у вас є досвід або є люди з таким досвідом то я буду дуже рада якщо ви поділитесь. Давайте так само по черзі, Максим?

Макс: Особисто я навіть не думав їхати хоча мав можливість, навіть зараз є але немає в мене такої думки, кинути свою країну особливо в такий складний момент і надіюсь не з'явиться. Але от друзі і знайомі які повийїжали, спонукаючись на те що в країні війна, немає роботи, страшно, ракети літають, я чесно кажучи не розділяю їхню думку оскільки в нашому регіоні не все так катастрофічно як там де йдуть бойові дії і в мене такої потреби немає. Багато хто з них повернувся назад побачивши що все добре, деякі залишаються. Я не знаю що з цього вийде але буде видно як в них складеться життя, це їх вибір

Модератор: Добре дякую, Олександр? Ви чули питання чи можливо повторити?

Олександр: чув чув чув, я за кордон не виїжджав, мої близькі та родичі за кордон не виїхали, мої близькі друзі також не виїхали, скоріше якщо бути чесним не по тій причині що не хотіли а по тій що вони не можуть це

зробити на законодавчому рівні. Ну що стосується з боку себе. я впринципі і не виїхав нікуди, не планував і не планую а чи стикався з людьми які виїхали приїхали, так але це було на час до місяця і вони ніяк не змінилися хоча можливо деколи було б краще щоб помінялися. Це все, дякую.

Модератор: Дякую тепер Олександра.

Саша: так я виїхала після початку повномасштабки, можу сказати що виїхала не задля власної безпеки скоріше за все тому що пізніше довгий час жила в києві, скоріше за все в мене було більше бажання просто заробити грошей тому що мені було важко знайти роботу в києві чи луцьку яка б гарно оплачувалася особливо в там перші місяці після початку війни і тд. Я думаю в багатьох в мене в сім'ї було те саме бо моя мама теж виїхала через те що вона працювала на державній службі і заробляла дуже маленькі гроші а зарплати ще зменшили після війни. Я можу сказати що моє ставлення воно не змінилося я всерівно розглядаю своє майбутнє в Україні, тут моя сім'я друзі і тд Але я теж дуже вдячна за таку можливість що в мене була виїхати і більш можливо пізнати себе, пізнати інші культури, побачити як може бути в майбутньому в нашій Україні, побачити країни які є старші мудріші і досвідченіші, які вже вміють жити своєю незалежністю і правильно з нею поводитись і я думаю ми дуже багато можемо чого перейняти з-за кордону особливо після війни коли велика частина людей повернеться, та й таке.

Модератор: добре от ви кажете залучити наприклад той же ж досвід з-за кордону, наприклад соціальний чи контекстний досвід можливо залучити в Україну.

Саша: ну взагалі культурний та культурна відповідальність, я говорила про цінність і в нас в країні нажаль вона була не на багато нижчому рівні наш медіапростір і тд він був дуже інтегрований в росію, все було інтегровано і ми бачимо наслідки до яких це призвело, наша держава ще молода тому ми не можемо бути на рівні з іншими державами, це нормально

те що ми молоді, такі не досвідчені, тобто ми ще не привикли до цієї демократії ми це все ще просто не розуміємо.

Модератор: дякую, тепер Тетяна.

Таня: я нікуди не виїжджала, мої знайомі та родина теж не виїхала, єдине що переїхала в інше місце а за кордон навіть не мала такої думки. Я хочу жити тут, в цій країні і за кордон, я сподіваюсь що так буде і в подальшому і моя думка не зміниться, але на сьогодні і з початку війни це прям таке тверде рішення нікуди не їхати.

Модератор: так, ви говорите що переїхали в інше місце в межах України.

Таня: так я переїхала, я була на початку війни в Харкові і переїхала в Дніпро спочатку, а зараз в Києві проживаю.

Модератор: а от чи змінилося ваше ставлення, от наприклад те саме я не знаю цінність дому свого, особистого.

Таня: цінність дому? я навіть не знаю, як сказати тому, що і до війни я доволі часто переїхала. Ну мені було цікаво так пожити в різних містах, Україна це одна країна, але всеодно кожне місто якимось по іншому, якимось я не знаю відношення так спілкування в кожному місті така інша енергетика навіть. Я і до війни часто переїхала, то зараз просто на початку війни я була в Харкові, це моє улюблене місто і я сподіваюсь як війна закінчиться я можу туди повернутися і жити заново, відбудовувати.

Модератор: Дякую і Олеся.

Олеся: родина моя не виїхала, ні сім'я, ні родина. Чи планували? Ми це не обговорювали, якщо не обговорювали значить ні. Чи була в мене думка виїхати? Ні і я точно не помилилася. Стосовно близьких друзів та знайомих: виїхали по різних причинах, швидше за все більшість з них виїхала по тій причині що питання достатку тому що значана частина хто працював на приватних підприємців вони позакривались та виїхали за кордон, питання для людей було побутове, фінанси, виїхали з метою

заробітку бо відповідальність була за своїх дітей, годувати їх і тд. Не скажу що не була частина яка виїхала аля з питань безпеки але якщо ми говоримо про наш регіон то в нас можна жити, це правда, чи страшно? страшно всім тільки скажем східні регіони це зовсім інша ситуація але боїмося всі. Питання щоденного побуту, ми ходимо на роботу, ми п'ємо каву, в нас не настільки небезпечно щоб в похапках виїхати за кордон ну і скажемо ця значна частина повернулася, лишилися одиничні сім'ї а зараз мобілізація її якщо вони навіть хотіли б повернутись то вони зараз не повернуться.

Модератор: так, це супер дякую і мені здається я пропустила Катерину.

Катя: до початку повномасштабного вторгнення я проживала в запорізькій області, м. кам'янка дніпровська. Через тиждень після 24.02.2022 моє місто окупували і ще місяць ми самі прожили в окупації але через місяць наважилися все ж таки виїхати тому що жодних перспектив та і я думаю так всім зрозуміло, переїхали в місто хмельницький, зараз я тут проживаю, виїхала я до бабусі, тобто так як деякі люди взагалі мене не знають тому ми знали що в нас тут буде прихисток звичайно це дуже важко ну безумовно це повпливало на мій психологічний стан ну і батьків, всіх. Загалом це місто для мене не чуже я кожного літа тут перебувала, в бабусі гостила це такий переїзд дуже небажаний, несправедливий і дуже ну от, коли я переїхала взагалі дуже було ну не знаю не можна так казати, але ходила по цим вулицям і так їх не любила що хотілося додому і в зв'язку з цим що це такий примусовий переїзд то така реакція відбувається. Щодо виїзда за кордон я впринципі маю можливість виїхати за кордон але я завжди відмовляюсь хочу проживати в Україні, хочу щоб молоді люди теж проживали тут, створювали розвивали державу але ні в якому випадку не засуджую тому що кожен творець свого життя і в кожного свій механізм дії на всі стресові події.

Модератор: дуже вам дякую, що поділилися такою особистою своєю історією вона дуже цінна і не можу сказати що ми вас повністю розуміємо

але принаймні намагаємось. Зараз ми відійдемо трішки від таких дуже особистих питань і будемо обговорювати що роблять неправильно інші. Я пропоную поговорити просто про засоби масової інформації, про мас медіа і про соціальні мережі. З початку війни в Україні повномасштабної в нас розгорнулось ціла така я не знаю медіа кампанія якщо це так можна назвати ми повністю в інтернет ресурсах в нас постійний інформаційний потік, зрозуміло для чого це було на початку, але ми можемо так само прослідкувати певні негативні аспекти в тих же ж соціальних мережах тіктоки, це постійні конфлікти, вибачте на слові срачі в коментарях, то в нас постійно розганяють мовні конфлікти, конфлікти територій там захід схід і власне кажучи багато чого іншого і я хотіла б запитати в вас як ви відноситеся, наскільки ви піддаєтесь ось цьому впливу, тому що наприклад ми читаємо новини досить негативні ну на початку про Бучу та Ірпінь, це дуже сильно відображалось на нас в плані психологічному і який саме вплив має на вас медіа соціальні мережі і саме ключове чи впливають вони на ваше бачення ситуації зараз, яким чином ви аналізуєте інформацію, як ви до цього підходите. Ось в такому форматі. Максим? якщо зрозуміли моє питання бо я ту наговорила багато але суть просто типу ЗМІ, відношення їхнє і їхня діяльність, бачення що вони роблять так не так і як це впливає на вас?

Макс: Ну спочатку пані Катерина зазначила з'явилося багато телеграм каналів з новинами про війну ну я особисто на все, що бачив підписувався бо хотів бути в курсі новин але з часом це давало той результат що чим більше читаєш ці всі новини тим більше розумієш що багато фейку, дуже багато з'явилося, вони якось нагнітають, я від всіх повідписувався. На даний момент один два пабліка читаю і тільки перевірені і так про ситуацію взагалі в Україні, ну бо дуже багато фейків і...

Модератор: а які канали читаєте?

Макс: ну регіональні наші волинські новини і там є ну від верховної ради є телеканал. Ну такі телеканали, які офіційні.

Модератор: а там телеграмна служба новин.

Макс: не не ну на початку війни це було да, а потім ну воно потім в голові таке робиться, ти його читаєш, а половина з того оказується неправда і ти якось просто викинути з голови не виходить і думаєш а вдруг правда чи неправда ну краще такого не читати взагалі і кажу на всі все читав, але з часом багато чого відсіялося, щоб просто не бачити цього.

Модератор: тобто щоб трішки абстрагуватися?

Макс: да

Катерина: а якщо не новини це можуть бути не знаю навіть той самий тікток, військові записують якісь відеозвернення там волонтери, чи впливає це на ваше бачення ситуації, тому що ми грубо кажучи не там, ми не можемо об'єктивно оцінити ситуацію і можемо покладатися тільки на якісь ресурси інформаційні які нам дають, наскільки це впливає на ваше бачення? знову ж таки дуже багато вкидів для того щоб трішечки рошатати бачення цілісність підірвати чийсь авторитет. Як ви до цього відноситеся і як ви взагалі це фільтруєте?

Макс: нууууу я думаю, що це добре, що військові та волонтери записують відеозвернення, вони описують реальні події, які там відбуваються але тут таке питання, що ну треба бути обережним з цим тому що так само багато людей, які не мають відношення до тих самих волонтерів і записують відео, як би вони там на передовій організовують збори і люди ведуться на це і коли вони визнають що це були шахраї, то вони, коли бачать, що справді треба якісь збір люди вже думають, а чи це правда чи це збір іде на військові потреби чи це знову шахраї щоб збагатитися і треба фільтрувати і перевіряти.

Модератор: ну я розумію, бо культура донатів в нас досить навіть знизилась в порівнянні з початком

Макс: ну да на це впливає оці шахраї, особисто для мене вплинуло в даному питанні.

Модератор: супер дякую, Олександр?

Олександр: Ще раз кого там треба було сварити?

Катерина: ЗМІ, соціальні мережі...

Олександр: ЗМІ... все, що поширює новості, ну тут таке складне питання філософське... коротко і по суті: що стосується цього ЗМІ офіційні неофіційні якби оце їхня офіційність і не офіційність не впливає на те яку інформацію вони поширюють, тобто ЗМІ офіційні можуть поширювати неправдиві речі, неофіційні можуть деколи правдиві кожна ЗМІ ставить перед собою якусь задачу яку виконує тобто завжди є думка самої компанії всередині неї і завжди є думка загальна щодо того чи іншого питання через що я розумію обидва боки тобто як і людей які поширюють ті самі фейки які ту саму інформацію і в тій формі які вони подають оскільки це було на часі але наразі це призвело до того що люди злипли до тих ЗМІ і живуть лише псами патронами, перемогами 15 травня і всякими таким іншим через це особисто я телевізопа не дивився вже дуже дуже давно а стосовно новин читаю в першу чергу пабліки де про мене самого пишуть це такі “видатні канали” як ковельська нюс, суспільна волинь. Я не дивлюсь новини взагалі по телевізору, я дивлюсь їх в телеграмі і приватних телеграм каналах або типу там їх читаю але не предаю ніякого якогось такого значення тому чи іншому повідомленню, там цікаво нецікаво -пішов далі, так само якщо є інформація яка мене зацікавила я її перевіряю і всім хто хоче знати правду мусить це робити і... все, декілька джерел там читаєш і перевіряєш і все а все остальне це кожен працює кожен робить свою роботу добре а хтось ні.

Модератор: а чи не думаєте ви що там ЗМІ вони інколи переходять певну межу тобто коли дозволяють собі поширювати ту інформацію яку не варто було поширювати.

Олександр: що ви маєте на увазі?

Модератор: ну наприклад там кількість наших заводів які виробляють військову зброю.

Олександр: ну це дивіться це дуже просто якщо про це знає ЗМІ то про це знає весь кабінет фсб москви і тд тому приділяти цьому увагу що завод позначений чи не позначений на карті немає сенсу бо вони всі позначені давно і лежать в папці чекають свого часу. Це зовсім інша методика того як ведеться війна. Вина ЗМІ в тому що вони напряду діють на людей позитивно чи пригнічують тощо деколи вони хочуть нести позитив, несуть але перестарались і люди занадто позитивні і люди вже розслабляють там перемога а нащо щось там робити? і от це самі основні мінуси ЗМІ що вони не можуть тримати людей в стабільному положенні тобто і хороше закидати і погане щоб люди не перебували в такому стресі.

Модератор: щоб було співвідношення позитиву та негативу так само.

Олександр: ну да ну типу таке, якщо сьогодні тиждень такий що реально все проблеми то не казати кожній людині кожен день протягом тижня що все капець все капець бо вона стане песимісто. Треба чередувати типу там, а там народилася трійня щось таке, щоб людей розтормозити.

Модератор: ТСН так і працює) Добре дякую, Олександра

Саша:...(проблеми з інтернетом)

Модератор: добре давай пізніше можливо налагодиться інтернет, ооо тепер добре чути.

Саша: нас люди дуже не фільтрують свій простір і постійно закидають в новини що подали в європейський суд про людей, в нас забирають всі права, тепер до нас будуть заходити додому та забирати наші доми, машини, дітей, в нас вже нема ніяких прав і люди не намагаються навіть розібрати. Особисто я коли бачу якусь важливу настільки новину тобто що до мене можуть зайти додому я завжди намагаюся знайти цьому підтвердження якісь або спростування або ще щось таке, я пізніше розкажу про канали які я читаю дуже хороші і я можу сказати, що дуже часто люди

просто розчаровуються бо заходять в коментарі під якимсь постом і там всі говорять, що там мова неважлива і ще щось таке бла бла бла але з особистого досвіду можу сказати що в мене моє оточення вони ну дуже всі хороші люди, дуже відповідальні і навіть говорили російською вчать українську мову і намагаються на неї перейти тобто я розумію що існують погані люди в Україні і не треба ділити нас бо цих пару людей в коментарях таких вони не представляють всю частину населення. ось. Що я хочу ще сказати що телемарафон це дуже погано дуже дуже дуже погано бо там в людей немає вибору і всі канали показують одне і те саме і тому я телевізор не дивлюсь. Мені дуже подобаються військові журналісти і мені здається що це дуже важливо отака фотовідеодокументація війни для нас для нащадків оце вони справді люди які виконують свою журналістську роботу, далі в нас є дуже хороший політолог Микола Давидюк, він волинський політолог і завжди коли я в чомусь не розбираюсь я слухаю його. Також він збирає донати і дуже багато чого купляє хоча в нього не великий канал ю Я обмежила свій простір до джерел яким я можу справді довіряти і все в принципі.

Модератор: добре дякую, супер. Далі в нас Тетяна.

Таня: так я тут. Ну в мене не дуже цікаве життя, я новини не дуже переглядаю, не дивлюсь я якось від цього так від'єдналася, ну зранку в мене як традиція дивитись по містах чи були прильоти я подивилась там звернення від міських голів там що сталося і все на цьому новини закінчились тому що на початку я пам'ятаю всі сиділи в тих новинах, начиталися всі перевіряють і вже вечір а коли там щось робити а коли працювати якщо ти навіть думати не можеш про щось інше як ой що сталося там в тому місті потім вам сказали за 2-3 тижні і ти такий зрадив а потім сидиш такий в депресії і думаєш де ж нас обманули і це така не єдина новина що почекайте ждіть там за пів року перемога і сиди потім що тобі робити і тобто я через це новини не дивлюсь і не хочу себе обнадіювати, я

читав що в нас отут відбувається, така новина дня і все, такі як новини, прогнози я не дивлюсь і стараюсь не споживати бо так можна зійти з розуму.

Модератор: добре дякую і Олеся давайте так само коротко пройдемося, бо в нас лишилось два питання які ми дуже швидко обговоримо.

Олеся: я коротко розкажу я думаю, що у всіх був такий масовий психоз, коли почалась повномасштабка особливо в телеграм каналах, десь пролетіло десь, просвистіло один одному перекидали переходив по сильці підписувався. Особисто в мене було напевно в районі 30-ти каналів де я читала новини, на сьогоднішній лень їх два. Тобто такий психоз він був але мозок є, він здатен аналізувати і казати що потрібно що не потрібно. Стосовно тіктоків і інстаграмів оці ролікі там на 30 секунд. Всі розуміють що закидають те що піпл хаває і чим більше сваряться в коментах тим більше людина заробляє грошей. Тих хто таке закидає їх не цікавить зовсім ваша думка їх цікавить срач в коментарях а людина на цьому заробила грошей і дупу гріє в дубаях. Все треба фільтрувати все треба обдумувати. Стосовно публікацій які публікують військові, ну особисто для мене вертаючись до того питання яке мас-медіа може на мене вплинути якщо все що перед цим я сказала я можу відфільтрувати, то оце, що вкидають військові ні, тут я не можу себе контролювати та опанувати, все що стосується смертей і все в такому роді я переварити усвідомити і проаналізувати і розкласти по полочкам я не можу.

Модератор: добре дякую. Так і передостаннє питання давайте коротко максимально своє бачення питання яке мені особисто горить болить це переоцінка освіти в умовах збройного конфлікту. Я спеціально внесла це питання, бо хочу це обговорити. Яким чином вже під час повномасштабного вторгнення щодо освіти і нашої діяльності і як вони змінились, взагалі бачення освітнього процесу і що з цим робити? Давайте спочатку Максим, коротко буквально декілька речень.

Макс: ну після початку війни для мене освіта стала на останньому місці, я не приділяю їй високого значення. Моя спеціальність дуже важлива в даний момент, але особисто в моєму універі немає можливостей отримати якісні знання і я відклав його на інший час.

Модератор: добре зрозуміла. Далі Олександра?

Саша: ну взагалі освіта це дуже дуже важливо, тобто у всіх країнах світу ми можемо побачити що освіта наука і армія це три надважливі речі і які надрозвинені, тому і ми повинні розвивати і мені наша освіта не подобається бо багато людей повинні вчитись онлайн і онлайн в нас не виходить бо в людей немає мотивації бо немає мотивації думати бо можна списати. Я думаю в нас освіта повністю має мінятись бо я думаю що люди в 16 років не повинні зразу вступати бо вони не знають, що вони взагалі хочуть і спочатку всі мають йти працювати офіціантами) потім вибрати професію і взагалі в нас люди спішать спішать жити і спішать щось робити. Те, що я хотіла сказати це те що мені не подобається освіта і щось треба з цим робити.

Модератор: дякую супер, Катерина?

Катя: освіта в країні в умовах військового стану знову ж, як би не було прикро, але вона занепадає і знову ж дивлячись на статистику рівень знань падає у зв'язку з дистанційним навчанням, вчителі не можуть викласти матеріал їм не вистачає часу а влітку ніхто ходити відпрацьовувати не хоче тобто всі знають що є якісь час на це. Але в умовах війни освіта має бути більш важлива і рівень повинен рости а не падати тому потрібно якось діяти щоб розвивати це все.

Модератор: добре дякую, Тетяна?

Таня: Я думала над цим питанням насправді тільки що сиділа, ну бо мені пощастило я встигла закінчити до ковіда до війни і в мене не було дистанційного і серед всіх моїх знайомих та дітей батьки говорять що їм навіть вдома не цікаво на дистанційному тобто йому не хочеться, зараз дуже

багато соцмереж і діти дивляться та хочуть бути блогерами та тітокерами. Їм хочеться отак хоп у купа грошей бо вони не розуміють цінність навчання і велику роль відіграє, щоб воно було як раніше, хм цікаво спілкуватися вживу і разом навчатися. Мені здається що саме дистанційне навчання призвело до того що рівень освіти впав. Впав через відсутність в дітей живого спілкування, соціалізації, відсутність сумісного дитинства

Модератор: Добре дякую,Олеся?

Олеся: чи важливе навчання? звичайно важливе, вчитися треба розвиватися треба. Наскільки воно складно? вам складно бо зачепили період ковіду, період війни але чи наші діти хочуть вчитися? хочуть вот вам приклад на сьогоднішній день Катерина нас зібрала ми спілкуємось ми обговорюємо це все для дипломної роботи тому наші діти навіть в таких умовах хочуть вчитися і хочуть розвиватися ну можливо не всі але... Вчитися потрібно розвиватися потрібно історію потрібно знати !

Модератор: так все, супер, дуже дякую. Тоді заключне питання: спочатку ми з вами починали з цінностей тобто які вони були і які вони стали взагалі ось цей ріст відношення до такої цінності як та сама незалежність тому що відбулось порівняння що може бути по іншому і які основні цінності набуті в період за останні два роки ви б хотіли, щоб вони залишилися і щоб вони стали як культурою нашою, культурою молоді і яким чином це можна реалізувати і яким чином це все можна вберегти бо ми можемо бачити певний регрес в багатьох напрямках молоді в тому числі і що нам потрібно зробити щоб оці цінності зберегти і які саме? Максим?

Макс: ну насамперед хотілося б зберегти поширення української мови, музики, медіа, програм і щоб все було українське і це хотілося б зберегти в подальшому щоб не було як раніше, щоб не було російського

Модератор: так, а яким чином це можна реалізувати?

Макс: ну насамперед починаючи з себе і кожен не буде слухати російського а буде слухати українське то люди навколо будуть розуміти, що зараз в моді українське і будуть переходити на це теж.

Модератор: супер, добре дякую.

Олександр: я швиденько бо вимкнули світло і зараз закінчиться інтернет. що б я хотів? я приєднуюсь до слів минулих ідей і пропоную впровадити в молоді культ роботи оскільки вони не люблять щось робити, не люблять вирішувати свої проблеми і чекають що прийде хтось і вирішить це, потрібно залучати їх до вирішення глобальних складних проблем яка вимагає втрату ресурсів та інших частин щоб люди навчились робити важкі вибори і навчились робити важкі вибори. А все інше приєднуюсь до слів максима та передаю слово далі.

Модератор: дякую, Олександра?

Саша: ну звичайно хочеться всі українські цінності та культуру, як вже сказали і вважаю, що правильно буде, якщо це буде в освіті тому, що людині дуже багато чого прививається ще зі школи і на цьому потрібно акцентувати увагу і як сказав Саша на молодих людях, розвивати в собі всі ці іноності і передавати їх наступним поколінням.

Модератор: супер, дякую. Тетяна?

Таня: Ну я думаю що потрібно створювати таке середовище для популяризації українського, бо є люди які ще не розмовляють або бояться розмовляти українською, бо бояться робити помилки і якщо ми зробимо для них середовище, то їм теж захочеться теж бути частинкою українського світу, йому захочеться говорити українською бо як в медіа деколи ти говориш українською а ти російською і хтось не такий розходяться срачі то виходить що примушуємо говорити а коли ми будемо показувати приклад і мотивувати до цього то вони самі будуть хотіти цим займатися, розмовляти і чути тому потрібно починати з себе.

Модератор: супер, дякую. І Олеся.

Олеся: Глобально і на державному рівні трошки перефразую але армія мова релігія ну і про це можна говорити ще годину але я думаю ви прекрасно розумієте про що я. Що для себе? Для себе, для своїх близьких, для своїх рідних все починається з малого, будьте чисті в своїй голові, душі мові. Думайте читайте аналізуйте пам'ятайте що вашим дітям тут жити якщо ви плануєте залишатись в Україні, вам тут жити вам тут будувати свої сім'ї це ваше майбутнє. Від вас залежить багато що. Вертаючись до теми медіа ви маєте можливість висловлюватися, ви маєте можливість говорити що вам не подобається і ви можете змінити багато що. Все буде Україна.

Модератор: супер, дуже вам дякую на цьому в мене все, дякую що виділили мені час особливо в таких умовах. В когось взагалі немає світла, хтось на роботі тому дуже вам велике дякую що допомогли мені з цими питаннями, ще раз всім дякую на цьому в мене все можете в принципі відключатись, щиро дякую.